

Crna Gora
Regulatorna agencija za energetiku

PREDLOG

FINANSIJSKI PLAN
ZA 2020. GODINU

Podgorica, septembar 2019. godine

Na osnovu člana 51 st. 1 i 2 Zakona o energetici ("Službeni list CG", br. 5/16 i 51/17), člana 32 stav 3 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti ("Službeni list CG", br. 20/14, 56/14, 70/17, 4/18 i 55/18), i člana 12 stav 1 tačka 14 Statuta Regulatorne agencije za energetiku ("Službeni list CG", broj 36/17), Odbor Agencije, na sjednici održanoj 30.septembra 2019. godine, utvrdio je

FINANSIJSKI PLAN REGULATORNE AGENCIJE ZA ENERGETIKU ZA 2020. GODINU

I UVOD

Način finansiranja Regulatorne agencije za energetiku (u daljem tekstu: Agencija), propisan je članom 51 Zakona o energetici (u daljem tekstu: Zakon), pri čemu se stavom 1 utvrđuje da se sredstva za rad Agencije obezbjeđuju iz naknada za izdavanje licenci, godišnjih naknada za korišćenje licenci, naknada za utvrđivanje statusa zatvorenog distributivnog sistema, godišnjih naknada za korišćenje statusa zatvorenog distributivnog sistema i naknada za rješavanje sporova, koje utvrđuje u skladu sa ovim zakonom, a stavom 2 da se sredstva iz stava 1 utvrđuju finansijskim planom Agencije koji usvaja Skupština u skladu sa zakonom.

Rok za dostavljanje radi usvajanja sadržan je u Zakonu o budžetu i fiskalnoj odgovornosti. Taj zakon propisuje da nadležni organ nezavisnog regulatornog tijela utvrđuje predlog finansijskog plana sa planom rada za narednu godinu i isti, sa odlukom o određivanju predstavnika Agencije koji će učestvovati u skupštinskoj procedure usvajanja dostavlja Ministarstvu finansija do 30. septembra tekuće godine.

Finansijski plan za 2020. godinu sačinjen je polazeći od Plana rada Agencije za 2020. godinu, procjene rashoda zbog očekivanog povećanog obima poslova i sprovođenja novih aktivnosti u 2020. godini, u izvršavanju obaveza utvrđenih Zakonom i u skladu sa tim procjene prihoda za pokrivanje očekivanih rashoda. Procjena prihoda i rashoda se u planu prikazuje po izvorima iz kojih potiču. Ovaj plan treba da obezbijedi finansijsku stabilnost i likvidnost poslovanja Agencije u 2020. godini.

II PRAVNI STATUS I NADLEŽNOSTI AGENCIJE

Članom 27 Zakona je propisano da poslove utvrđene zakonom u oblasti energetike Agencija obavlja kao samostalna, neprofitna organizacija, pravno i funkcionalno nezavisna od državnih organa i energetske subjekata. Agencija je osnovana Zakonom o energetici iz 2003. godine. Agencija ima svojstvo pravnog lica.

Pored regulacije energetske sektora, Zakonom o komunalnim djelatnostima iz 2016. godine, Agenciji je povjerena regulacija djelatnosti javnog vodosnabdijevanja i upravljanja komunalnim otpadnim vodama.

Poslovi koje Agencija, u okviru nadležnosti utvrđenih Zakonom, obavlja su, naročito:

- Donošenje podzakonskih akata kojim se reguliše rad elektroenergetskog sektora, kao i odobravanje opštih akata energetske subjekata;
- Nadzor nad radom i poslovanjem energetske subjekata, u okvirima propisanim Zakonom;
- Utvrđivanje regulatorno dozvoljenog prihoda, cijena i naknada, za operatore prenosnog i distributivnog sistema i operatora tržišta električne energije;
- Licenciranje subjekata i kontrola poštovanja uslova iz licenci;
- Utvrđivanje statusa zatvorenog distributivnog sistema i određivanje operatora tog sistema;
- Realizacija ovlaštenja Agencije u oblasti gasa, stvaranje preduslova za regulaciju djelatnosti u oblasti gasa u očekivanju razvoja gasne infrastrukture;
- Realizacija povjerenih poslova koji se odnose na obnovljive izvore energije i visokoefikasne kogeneracije, a tiču se utvrđivanja privremenog statusa i statusa povlašćenog proizvođača, izdavanja garancija porijekla proizvođačima električne energije, vođenje registra izdatih garancija porijekla, vođenje registra povlašćenih proizvođača električne energije iz obnovljivih izvora energije, usklađenog sa načinom vođenja registra u zemljama EU;
- Promovisanje konkurentnog, efikasnog, bezbjednog i održivog tržišta električne energije u Crnoj Gori, neposredna kontrola funkcionisanja tržišta električne energije;
- Stvaranje odgovarajućih uslova za efikasno i pouzdano funkcionisanje elektroenergetskih sistema kroz poslove koje su joj date u nadležnost;
- Davanje saglasnosti na razvojne i investicione planove operatora prenosnog i distributivnog sistema;
- Zaštita krajnjih kupaca kroz aktivnosti koje se odnose na nadzor nad radom energetske subjekata, jačanje pretpostavki koji se tiču sigurnosti snabdijevanja i rješavanje žalbi kupaca na odluke energetske subjekata, u skladu sa Zakonom;
- Izrada godišnjih planova i izvještaja koje razmatra i usvaja Skupština Crne Gore;
- drugi poslovi u skladu sa zakonom.

III FINANSIRANJE RADA AGENCIJE

Agencija se u cilju ostvarenja funkcionalne nezavisnosti finansira na način naveden u uvodu ovog plana od naknada koje plaćaju energetske subjekti prilikom izdavanja licenci i utvrđivanja statusa zatvorenog distributivnog sistema i naknada za korišćenje licenci i statusa zatvorenog distributivnog sistema, što je primarni način njenog finansiranja. Pored toga, kako je Zakon dao ovlaštenje Agenciji da u arbitražnom postupku rješava sporove iz ugovornih odnosa između energetske subjekata i/ili energetske subjekata i kupaca električne energije, izvor finansiranja ove aktivnosti se obezbjeđuje iz naknade za rješavanje sporova od učesnika u postupku pred Agencijom.

Visine navedenih naknada određuju se tako da ukupan godišnji iznos ostvaren od naknada, zajedno sa projektovanim sredstvima koja će se prenijeti iz 2019. godine u 2020. godinu, pokrivaju planirane troškove poslovanja utvrđene finansijskim planom.

Zakonom je propisano da visinu pomenutih naknada koje su izvor finansiranja Agencija utvrđuje odlukom, u skladu sa Metodologijom za utvrđivanje načina obezbjeđivanja sredstava za rad Agencije. Obaveza Agencije propisana Zakonom je i da po isteku poslovne godine, sredstva koja preostanu na računu nakon izmirenja obaveza prenese u narednu godinu, a naknade za narednu godinu srazmjerno umanji.

Agencija je planirala da će tokom 2020. godine ostvariti prihod od godišnjih naknada od subjekata kojima je u prethodnim godinama izdata licenca i od subjekata kojima je utvrđen status zatvorenog distributivnog sistema.

Takođe se, imajući u vidu iskustvo proteklog perioda, očekuje se i pojava novih subjekata koji će podnijeti zahtjev za izdavanje licenci, kao i zahtjeve za utvrđivanje statusa zatvorenog distributivnog sistema, pa i prihoda Agencije po tom osnovu.

Naknada za obradu zahtjeva za izdavanje licence se utvrđuje u fiksnom iznosu za svaku djelatnost, odnosno vrstu licence, pojedinačno, i to na osnovu složenosti posla, obima dokumentacije, nivoa angažovanja i vremena potrebnog za postupanje po zahtjevu, što je u skladu sa Metodologijom za utvrđivanje načina obezbjeđivanja sredstava za rad Agencije. Naknada za obradu zahtjeva za utvrđivanje statusa zatvorenog distributivnog sistema utvrđuje se u fiksnom iznosu, i to isto na osnovu propisanih kriterijuma.

Istom metodologijom utvrđeno je da se ukupna godišnja naknada za korišćenje licence i statusa zatvorenog distributivnog sistema raspodjeljuje na subjekte koji obavljaju energetske djelatnosti, uzimajući u obzir:

- neophodno stručno angažovanje i vrijeme koje je Agenciji potrebno za sprovođenje aktivnosti u skladu sa nadležnostima utvrđenim Zakonom;
- ukupan godišnji obim djelatnosti licenciranih subjekata u elektroenergetskom sektoru;
- ukupan godišnji obim djelatnosti zatvorenih distributivnih sistema, i
- skladišni kapacitet, broj transportnih sredstava i obim prometa u sektoru nafte i gasa.

Subjekti koji obavljaju djelatnosti u elektroenergetskom sektoru plaćaju dvije trećine, a subjekti koji obavljaju djelatnosti u sektoru nafte i gasa jednu trećinu ukupne godišnje naknade.

Nakon što Skupština Crne Gore usvoji Finansijski plan za 2020. godinu Agencija će posebnom odlukom utvrditi iznose naknada za licence i za utvrđivanje statusa zatvorenog distributivnog sistema i njegovo korišćenje, koje će subjekti u energetske sektoru Crne Gore plaćati u 2020. godini.

IV INFORMACIJA O NAČINU FINANSIRANJA RADA AGENCIJE ZA OBAVLJANJE POSLOVA UTVRĐENIH ZAKONOM O KOMUNALNIM DJELATNOSTIMA

Zakonom o komunalnim djelatnostima ("Službeni list CG", broj 55/16), Agencija je određena kao regulatorno tijelo za regulisane komunalne djelatnosti, javno vodosnabdijevanje i upravljanje komunalnim otpadnim vodama. Tim zakonom nije

predviđena obaveza Agencije da Skupštini Crne Gore podnosi Finansijski plan koji se odnosi na regulisane komunalne djelatnosti.

Navedenim zakonom propisano je da se rad Agencije za obavljanje poslova regulacije komunalnih djelatnosti javnog vodosnabdijevanja i upravljanja komunalnim otpadnim vodama finansira iz naknade koju plaćaju vršioci regulisanih komunalnih djelatnosti koja se određuje u cilju pokrivanja procijenjenih troškova Agencije za obavljanje djelatnosti utvrđenih tim zakonom. Zakon propisuje i da se iznos predmetne naknade utvrđuje posebnim aktom Agencije, uz prethodnu saglasnost Vlade Crne Gore.

Predlogom zakona o izmjenama i dopunama Zakona o komunalnim djelatnostima, koji je stavljen u skupštinsku proceduru, predviđeno je da se podzakonski akti Agencije donesu najkasnije tri mjeseca nakon njegovog stupanja na snagu. Uz pretpostavku da se Zakon donese do kraja 2019. godine, neizvjesno je samostalno finansiranje Agencije iz naknada u 2020. godini, iz kog razloga je potrebno obezbijediti nastavak finansiranja iz Budžeta Crne Gore, preko Ministarstva održivog razvoja i turizma, a što je predviđeno i navedenim izmjenama ovog zakona.

Naime, rad Agencije od preuzimanja poslova regulacije komunalnih djelatnosti javnog vodosnabdijevanja i upravljanja komunalnim otpadnim vodama, sredinom 2017. godine, finansira se iz Budžeta Crne Gore u godišnjem iznosu od 140.000 eura, a na osnovu Sporazuma između Ministarstva održivog razvoja i turizma i Agencije.

V POLAZNE OSNOVE ZA PLANIRANJE ZA 2020. GODINU

Finansijski plan Agencije za 2020. godinu bazira se prvenstveno na zakonom propisanim izvorima finansiranja Agencije, kako je to opisano u odjeljku III. U procesu planiranja prihoda, kao polazna osnova uzeti su procijenjeni rashodi Agencije za 2020. godinu, odnosno, iznos sredstava koji je potreban za njihovo pokriće.

Procjena nivoa rashoda Agencije za 2020. godinu, zasniva se na Planu rada, realizaciji finansijskog plana za 2018. godinu i rashodima Agencije ostvarenim u prvih osam mjeseci 2019. godine.

U narednoj godini predviđa se nastavak trenda povećavanja tekućih i prihvatanja novih aktivnosti, što će imati uticaja na to da se troškovi daljeg usavršavanja zaposlenih i potrebe za nedostajućim sredstvima i imovinom povećaju. Pitanje nedostajućeg poslovnog prostora još nije u potpunosti riješeno i ulažu se svi naponi da se to pitanje riješi, posebno poštujući principe efikasnosti i ekonomičnosti.

VI PLANIRANI PRIHODI

Ukupan prihod za 2020. godinu planiran je u iznosu od 1.492.841,95€, i čine ga:

- prihod od naknada za izdavanje licenci u visini od 7.000,00 €,
- prihod od godišnjih naknada za korišćenje izdatih licenci i za korišćenje statusa zatvorenog distributivnog sistema, u iznosu od 1.456.776,75 €,

- prihodi u visini od 12.200,00€, odnose se na prihode od refundiranja troškova službenih putovanja, odnosno, troškova prisustvovanja konferencijama, forumima i radionicama Energetske zajednice i ostalih međunarodnih organizacija i institucija i
- ostali prihodi u iznosu od 16.865,20 € koji se odnose na ostvarivanje prava na subvenciju zarade lica sa invaliditetom koje je zaposleno u Agenciji i na refundaciju naknade zarade za porodijsko odsustvo.

Prihod od naknada za licence i status zatvorenog distributivnog sistema je planiran tako da zajedno sa ostalim prihodima pokrije planirane rashode Agencije. Ukupna sredstva potrebna za finansiranje rada Agencije za 2020. godinu iznose 1.492.841,95 €.

VII PLANIRANI RASHODI

Rashodi su usklađeni sa očekivanim obimom poslova i potrebom blagovremenog izvršavanja programskih aktivnosti Agencije i planirani su na osnovu detaljne procjene troškova koji su neophodni za njen rad, odnosno ostvarivanje zadataka utvrđenih u Planu rada za 2020. godinu.

Agencija je planirala rashode za 2020. godinu u ukupnom iznosu od 1.492.841,95 €, i čine ih: rashodi poslovanja Agencije u iznosu od 1.361.469,16 €, rezerve u iznosu od 65.000,00 € i amortizacija osnovnih sredstava Agencije, u iznosu od 66.372,79 €.

Pored navedenog u Poglavlju V, rashodi su planirani i detaljnom procjenom troškova koji će biti realizovani za izvršavanje zadataka utvrđenih u Planu rada Agencije za 2020. godinu.

Pod stavkom Rashodi 1, dati su planirani troškovi materijala koji obuhvataju nabavku potrošnog kancelarijskog materijala, goriva i električne energije, nabavku stručne literature, časopisa, troškove štampanja i objavljivanja propisa, a planirani su u ukupnom iznosu od 30.650,00 €.

Pod stavkom Rashodi 2, za pokriće troškova zarada, naknada zarada i drugih primanja, uključujući i doprinose na teret poslodavca, planirano je ukupno 952.339,70 €.

Plan troškova zarada odnosi se na 34 zaposlena, što znači da je planirano zapošljavanje još tri lica jer se poslovi Agencije konstantno proširuju novim obavezama i ovlaštenjima koja su propisana Uredbom (EU) 1227/2011 Evropskog parlamenta i Savjeta o cjelovitosti i transparentnosti veleprodajnog tržišta energije (REMIT). Osim toga, sticanje statusa drugostepenog organa na osnovu Pravila o minimumu kvaliteta isporuke i snabdijevanja električnom energijom, umnogome će povećati obim posla Agencije u narednoj godini, što zahtijeva njeno dalje kadrovsko jačanje.

Naime, Agencija je kroz učešće u radu radne grupe unutar EZ bila uključena u pripremu adaptirane verzije Uredbe Komisije EU broj 1227/2011 Evropskog parlamenta i Savjeta o cjelovitosti i transparentnosti veleprodajnog tržišta energije (REMIT) koja je krajem 2018. godine usvojena od strane nadležnog organa EZ. Time se zemlje članice EZ obavezuju da u narednom periodu transponuju Uredbu u nacionalno zakonodavstvo što direktno utiče na povećanje obima posla u Agenciji.

Ukupno planirana sredstva za bruto zarade i bruto naknade sa ostalim bruto ličnim primanjima iznose 855.273,06€, što sa doprinosima na teret poslodavca iznosi 952.339,70 €. Kako je već navedeno u odjeljku VI, Agencija ima jedno zaposleno lice sa invaliditetom i time je ostvarila pravo na oslobađanje od plaćanja posebnog doprinosa za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje lica sa invaliditetom. Zbog navedenog, kao i zbog smanjena stope doprinosa za zdravstveno osiguranje za poslodavce sa 4,3% na 2,3%, planirani doprinosi na teret poslodavca manji su u odnosu na prethodnu godinu.

Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o zaradama zaposlenih u javnom sektoru ("Službeni list CG", broj 21/17), članom 48a stav 1 bilo je propisano je da se radi sanacije deficita budžeta Crne Gore, odnosno budžeta lokalne samouprave, zaposlenom iz čl. 22, 23, 24 i 27 ovog zakona čiji koeficijent za utvrđivanje zarade je veći od 4.10, osnovna zarada iz člana 12 stav 1 ovog zakona u periodu od dana stupanja na snagu ovog zakona do 31. decembra 2018. godine, umanjuje za 1%, dok je stavom 2 propisano da će se ukupan iznos sredstava za koji su umanjene zarade u skladu sa stavom 1 ovog člana, zaposlenom isplatiti u 2019. i 2020. godini. Dio tih sredstava isplaćen je tokom 2019.godine, a preostali dio troškova koji se odnosi na ovo umanjnje iznosi 2.094,02 € i biće isplaćen 2020. godine.

Pored osnovnih zarada u okviru planiranih sredstava za zarade, planirana su i druga primanja koja zaposlenima pripadaju u skladu sa Zakonom o zaradama u javnom sektoru, Zakonom o radu, Opštim kolektivnim ugovorom i opštim aktima Agencije, kao što su sredstva za eventualnu isplatu otpremnina, jubilarnih nagrada, pomoći u slučaju bolesti ili smrti zaposlenog ili člana porodice i drugo. Doprinosi na zarade i druga primanja, obračunati su i planirani na način propisan zakonom.

Rashodi za službena putovanja (stavka Rashodi 3) obuhvataju troškove službenih putovanja u zemlji (prevoz, smještaj i dnevnice) i troškove službenih putovanja u inostranstvo (prevoz, smještaj, dnevnice i putno osiguranje). Sredstva za službena putovanja, planirana su u iznosu od 65.000,00€. Tokom 2018. i 2019. godine značajno je pojačana uloga Agencije u redovnom učešću u radu radnih grupa u okviru ACER-a, Energetske Zajednice, kao i ostalih organizacija čiji je Agencija član ili posmatrač, pa se pretpostavlja da će se nivo pomenutih aktivnosti povećavati ili ostati na istom nivou u narednoj godini.

Kao i prethodne godine, potrebno je podsjetiti da je Agencija prvi regulator članica Energetske zajednice kojem je dodijeljen status posmatrača u radnim grupama za električnu energiju i gas Agencije za saradnju energetskih regulatora (ACER), a učešće u radim grupama ACER-a je, po pravilu, ograničeno na regulatorne agencije država članica Evropske unije. Prijem regulatora iz država koje nijesu članice Evropske unije je izuzetak i moguć je samo uz ispunjavanje visokih kriterijuma i uz saglasnost direktora ACER-a.

Članstvo ili uloga posmatrača u najrelevantnijim međunarodnim organizacijama koje se bave regulacijom energetike podrazumijeva značajan obim aktivnosti Agencije koje se ogledaju u radu radnih grupa.

Takođe, predviđeno je da će se, kao i prethodnih godina, dio troškova za službena putovanja pokriti iz priliva sredstava po osnovu refundiranja od strane pomenutih međunarodnih organizacija i institucija i to u iznosu od oko 12.200,00 €, tako da

planirani trošak za službena putovanja realno iznosi 52.800,00 €. U tabelarnom prikazu prihoda postoji posebna stavka Prihodi od refundiranja troškova službenih putovanja. Pod stavkom Rashodi 4 prikazani su planirani troškovi proizvodnih usluga i čine ih troškovi usluga telefonskih i internet komunikacija, troškovi registracije i usluga održavanja automobila, troškovi popravki i održavanja opreme i poslovnog prostora, troškovi javnog oglašavanja u štampanim medijima, troškovi plaćanja poštarine i ostalih usluga i planirani su u iznosu od 41.500,00 €.

U okviru planiranih troškova komunikacija predviđena je nabavka mail servisa Microsoft Exchange online u iznosu od 3.000,00 €, što podrazumijeva napuštanje postojećeg sistema koji se pokazao kao nepouzdan i nije zadovoljavao potrebe Agencije. U cilju unapređenja informatičke infrastrukture, za pravljenje rezervne kopije servera na dnevnom nivou čija bi lokacija zbog bezbjednosti, sigurnosti i pouzdanosti bila izmještena iz Agencije, planirana su sredstva u iznosu od 7.500,00 €. Ostali planirani troškovi komunikacija odnose se na troškove telefonskih i internet usluga.

Troškovi neproizvodnih usluga, pod stavkom Rashodi 5, planirani su u iznosu od 85.000,00 € i odnose se na: angažovanja revizora, domaćih i ino eksperata i konsultanata koji se bave pitanjima regulacije energetskog sektora, komunalne usluge, plaćanja bankarskih provizija, obavezne premije osiguranja, članarine i troškove organizovanja seminara u cilju edukacije zaposlenih, i ostale nematerijalne troškove. Ovom stavkom obuhvaćeni su i planirani troškovi treninga i obuke kadra za gas.

Da bi se ostvarilo što kvalitetnije i efikasnije poslovanje Agencije, neophodno je kontinuirano unapređenje znanja i sposobnosti svih zaposlenih jer se time ostvaruje viši nivo stručnosti kadra.

Pod stavkom Rashodi 6, planirana su sredstva za nabavku novih osnovnih sredstava, u iznosu od 67.000,00 €. Za nabavku softvera za upravljanje dokumentima - DMS (eng. "Document Management System") planirano je 25.000,00 €. Da bi se unaprijedio proces upravljanja dokumentacijom, a u skladu sa organizacijom, poslovnim tokovima, internim pravilima i zakonskim rješenjima, Agencija je odlučila da modernizuje svoj rad u segmentu kancelarijskog poslovanja, evidencije, obrade i arhiviranja dokumentacije. Navedeno unapređenje će se postići nabavkom DMS-a koji obuhvata isporuku softvera sa kodom i licencama, njegovu implementaciju, obuku korisnika i održavanje. Vrijednost ove nabavke utvrđena je na osnovu uporednih analiza i sagledavanjem potreba. Za nabavku novog servera sa licenciranim softverom, ups-a, firewall-a i switch-a planirana su sredstva u iznosu od 10.000,00 €. Ova nabavka odnosi se na zamjenu već amortizovanog i dotrajalog servera novim serverom na kojem će moći da se implementiraju predviđena softverska rješenja. Sredstva u iznosu od 22.000,00 € planirana su za nabavku 18 desktop računara (godina proizvodnje 2013.) sa monitorima, licenciranim softverima i ups-ovima zbog zamjene već amortizovanih i dotrajalih računara. Preostala planirana sredstva u okviru ove stavke odnose se na ostale nabavke materijalne i nematerijalne imovine, odnosno tehničke opreme (komunikaciona oprema, štampači, fotokopir aparati i sl.) i kancelarijskog namještaja.

Sredstva namijenjena za rješavanje stambenih potreba zaposlenih, stavka Rashodi 7, planirana su u skladu sa Pravilnikom o rješavanju stambenih potreba zaposlenih u Regulatornoj agenciji za energetiku, po kome se na bruto iznos zarada zaposlenih izdvaja 5,5%, što primijenjeno na planirane bruto zarade iznosi 47.040,02 €.

Pod stavkom Rashodi 8, slično prethodnim godinama, planirana su sredstva za zakup ili kupovinu nedostajućeg poslovnog prostora i time stvaranje potrebnih uslova za rad zaposlenih, u iznosu od 25.000,00€. Napominjemo da su ova sredstva predviđana i odobravana od strane Skupštine Crne Gore u kontinuitetu počev od 2013. godine. Kako Agencija nije u prethodnom periodu uspjela da u potpunosti riješi problem nedostajućeg poslovnog prostora kupovinom manjeg, to je odobrena sredstava koristila za zakup.

Stavka Rashodi 9, planirana u iznosu od 10.000,00 €, predstavlja trošak vezan za procjenu vrijednosti osnovnih sredstava koja se koriste za obavljanje regulisanih djelatnosti prenosa i distribucije električne energije, koja obaveza je utvrđena Zakonom. Vrijednost osnovnih sredstava utiče na utvrđivanje kapitalnih troškova - povrata na sredstva i amortizacije koji se direktno transponuju u cijene za korišćenje prenosnog i distributivnog sistema električne energije. Zakonom je utvrđena mogućnost Agencije da angažovanjem nezavisnog procjenitelja izvrši kontrolu, odnosno utvrdi strukturu i vrijednost osnovnih sredstava kojima energetski subjekat obavlja djelatnost za koju Agencija odobrava cijene.

Stavkom Rashodi 10, u skladu sa članom 36 Zakona o zaradama u javnom sektoru (Sl. list CG, br. 16/16, 83/16, 21/17, 42/17, 12/18, 39/18, 42/18 i 34/19), planirana su sredstva za naknadu zarade izvršnog direktora zbog isteka mandata za devet mjeseci naredne godine, u visini zarade iz mjeseca koji prethodi mjesecu u kojem će doći do prestanka funkcije, uz usklađivanje zarade za obavljanje iste funkcije u Agenciji. Kako pomenuti mandat ističe krajem marta 2020. godine, planirano je da se tokom 2020. godine isplati naknada za devet mjeseci, a za preostala tri mjeseca bi bile isplaćene tokom 2021. godine. Budući da je izvršni direktor prije stupanja na tu funkciju bio u radnom odnosu na neodređeno vrijeme u Agenciji, u slučaju potrebe procesa rada i uz njegov pristanak, isti se može rasporediti na radno mjesto koje odgovara njegovoj stručnoj spremi, znanjima i sposobnostima, u kom slučaju bi se sredstva predviđena na ovoj stavci plana iskoristila za njegovu zaradu.

Pod stavkom Rashodi 11 planirana su sredstva u iznosu od 9.000,00 €, za realizaciju implementacije Uredbe 1227/2011 (REMIT). Navedena Uredba sa sobom nosi nove obaveze Agencije u dijelu kreiranja pretpostavki za razvoj veleprodajnog tržišta i nadzor nad istim.

Pod stavkom Rashodi 12 planirana su sredstva za organizaciju međunarodnih skupova u oblasti energetske regulacije u Crnoj Gori u iznosu od 3.000,00 €. Organizovanje ovakvih skupova je neophodno jer u velikoj mjeri doprinose jačanju komunikacije i saradnje sa drugim međunarodnim organizacijama.

Zakonom je propisano da Agencija izdaje garancije porijekla na zahtjev proizvođača električne energije, za energiju proizvedenu u energetskom objektu koji koristi obnovljive izvore energije ili visokoefikasnu kogeneraciju, kao i da Agencija vodi registar izdatih garancija porijekla. Takođe, kao preduslov za međunarodno priznavanje i izvoz garancija porijekla izdatih u Crnoj Gori, potrebno je da su te garancije izdate u skladu sa pravilima evropskog udruženja organizacija koje izdaju garancije porijekla (AIB), što istovremeno zahtijeva i članstvo Agencije u AIB. Za izvršavanje navedenih zakonskih obaveza, neophodno je korišćenje naprednije softverske aplikacije koja je usklađena sa evropskim standardima.

Imajući u vidu da su za nabavku softverske aplikacije potrebna značajna finansijska sredstva, Agencija je još od 2014. godine, započela sa aktivnostima postepenog

prikupljanja tih sredstava, a u skladu sa usvojenim finansijskim planovima Agencije za te godine. Po tom osnovu, na računu Agencije će do kraja 2019. godine biti prikupljeno 99.979,20 €.

Za 2020. godinu nije planirano izdvajanje ovih sredstava. Naime, Agencija je procijenila da je trošak iznajmljivanja softvera mnogostruko isplativiji od kupovine. Inicijalni godišnji trošak iznajmljivanja softvera, koji bi obuhvatio i sve usluge korišćenja servera na kojem bi se nalazio, iznosi oko 40.000,00 €, a inicijalni godišnji trošak kupovine softvera se procjenjuje na 38.000,00 €, ali bi ta opcija zahtijevala i obezbjeđenje adekvatnog servera i sistemskog softvera, što bi iziskivalo i dodatni trošak kupovine u vrijednosti od 200.000,00 do 300.000,00 €.

Uzimajući u obzir navedeno, kao i pozitivna iskustva iz okruženja i Evrope, Agencija je procijenila da je opcija iznajmljivanja softverske aplikacije i servera u paketu, koje nude za to specijalizovane kompanije, najisplativija.

S tim u vezi, Agencija je u svrhu izajmljivanja softverske aplikacije planirala da se u 2020. godini iz postojećih prikupljenih sredstava utroši oko 40.000,00 €. Imajući u vidu da je Agencija već započela aktivnosti na učlanjenju u AIB, takođe je planirala da iz ovih sredstava izdvoji po osnovu članstva u ovom udruženju još oko 10.000,00 €.

Rezerva je planirana u iznosu od 65.000,00 € i procijenjena je tako da može obezbijediti finansiranje jednomjesečnog rada Agencije u 2021. godini tj. do početka obezbijedivanja sredstava od naknada za licence za 2021. godinu i pokrivanja neplaniranih rashoda. U slučaju da se ova sredstva ne iskoriste za navedene svrhe, za iznos istih, Agencija će umanjiti visinu naknada za korišćenje licenci za 2022. godinu.

Planirana sredstva amortizacije za 2020. godinu iznose 66.372,79 € što je utvrđeno na osnovu vrijednosti raspoloživih osnovnih sredstava i predviđenih vrijednosti onih osnovnih sredstava koje Agencija planira da nabavi. Na ovaj rast troškova amortizacije naročito je uticala nabavka manjeg poslovnog prostora koja je realizovana krajem prethodne godine, kao i planirana nabavka nove opreme.

Planirana sredstva za rad Agencije u 2020. godini, bez dodate amortizacije osnovnih sredstava, iznose 1.426.469,16 €, što je za 2% više u odnosu na iznos planiranih istih sredstava za 2019. godinu. Ukupno planirana sredstva sa amortizacijom osnovnih sredstava iznose 1.492.841,95 €.

VIII TABELARNI PRIKAZ PLANIRANIH PRIHODA I RASHODA AGENCIJE U 2020. GODINI

Planirani prihodi i rashodi Agencije za 2020. godinu utvrđuju se u sljedećim iznosima:

R. br.	OPIS	Iznosi [€] 2020
	PRIHODI	
	Prihodi od zahtjeva za izdavanje licenci	7.000,00
	Prihodi od naknada za koriscenje licenci	1.456.776,75

	Prihodi od refundiranja troškova službenih putovanja	12.200,00
	Ostali prihodi-refundiranja naknada zarade	16.865,20
I	UKUPNI PRIHODI	1.492.841,95
	RASHODI	
1	Troškovi materijala	30.650,00
	Troškovi materijala	10.000,00
	Troškovi strucne literature	4.000,00
	Troškovi štampanja propisa	6.000,00
	Troškovi elektricne energije i goriva	10.650,00
2	Bruto zarade, naknade zarada i dr. primanja zaposlenih	952.339,70
	Bruto zarade	818.568,90
	Troškovi bruto naknade i drugih primanja	36.704,16
	Doprinosi na teret poslodavca	97.066,64
3	Troškovi službenih putovanja	65.000,00
	Troškovi službenih putovanja koji se refundiraju	12.200,00
	Troškovi službenih putovanja koji se ne refundiraju	52.800,00
4	Troškovi proizvodnih usluga	41.500,00
	Troškovi komunikacija	23.000,00
	Troškovi održavanja sredstava	13.000,00
	Troškovi poštanskih usluga	3.500,00
	Troškovi oglašavanja	2.000,00
5	Troškovi neproizvodnih usluga	85.000,00
	Troškovi stručnih i konsultantskih usluga	30.000,00
	Troškovi komunalija	1.700,00
	Troškovi provizija	2.800,00
	Premije osiguranja	8.500,00
	Troškovi seminara, članarina, radionica i treninga i obuke kadrova za gas	24.000,00
	Ostali troškovi	18.000,00
6	Nabavka osnovnih sredstava	67.000,00
7	Sredstva za rješavanje stambenih potreba	47.040,02
8	Troškovi zakupa, odnosno, kupovine poslovnog prostora	25.000,00
9	Angazovanje vještaka, procjena i ocjena imovine energetskih subjekata	10.000,00
10	Rezervisanja za istek mandata u skladu sa Zakonom	25.939,44
11	Troškovi za REMIT	9.000,00
12	Organizacija međunarodnih skupova u oblasti energetske regulacije	3.000,00
II	RASHODI POSLOVANJA AGENCIJE (SUMA:1-12)	1.361.469,16
III	REZERVA	65.000,00
IV	UKUPNO (II+III)	1.426.469,16
V	Amortizacija osnovnih sredstava	66.372,79
VI	UKUPNO (IV+V)	1.492.841,95

IX REALIZACIJA FINANSIJSKOG PLANA

Za realizaciju Finansijskog plana za 2020. godinu, odgovoran je Izvršni direktor Agencije koji kvartalno izvještava Odbor Agencije o njegovom ostvarenju.

Raspored sredstava po ovom planu vršiće se u skladu sa opštim aktima, donijetim odlukama, programima i planovima rada, utvrđenim kriterijumima i mjerilima, zaključenim ugovorima i drugim aktima koje donosi Agencija u skladu sa zakonom, u cilju ostvarivanja nadležnosti i funkcije koja joj je povjerena.

Imajući u vidu da je članom 51 stav 3 Zakona utvrđeno pravo Agencije da samostalno raspolaže sredstvima utvrđenim, odnosno usvojenim finansijskim planom, Agencija može prilikom raspoređivanja sredstava koja su utvrđena ovim planom vršiti njihovu prenamjenu.

X ZAVRŠNA ODREDBA

Predlog finansijskog plana za 2020. godinu dostavlja se Skupštini Crne Gore na razmatranje i usvajanje.

Broj: 19/3517-2

Podgorica, 30.septembar 2019. godine

Predsjednik Odbora

Branislav Prelević, s.r.

Crna Gora
Regulatorna agencija za energetiku

PLAN RADA
ZA 2020. GODINU

Podgorica, septembar 2019. godine

SADRŽAJ

1. UVOD	15
2. OSTVARIVANJE NORMATIVNO - REGULATORNE ULOGE.....	16
2.1. ELEKTROENERGETSKI SEKTOR	16
2.2. SEKTOR GASA	16
2.3. SEKTOR REGULISANIH KOMUNALNIH DJELATNOSTI	17
2.4. DONOŠENJE INTERNIH OPŠTIH AKATA AGENCIJE.....	18
3. TEKUĆE OBAVEZE	18
3.1. ENERGETSKI SEKTOR	18
3.1.1. Odlučivanje po zahtjevima.....	18
a. Izdavanje licenci	18
b. Utvrđivanje statusa zatvorenog distributivnog sistema	18
c. Proizvodnja električne energije iz obnovljivih izvora energije	19
d. Odlučivanje po žalbama	20
3.1.2. Nadzor nad radom energetskih subjekata	20
a. Praćenje ostvarenja regulatorno dozvoljenog prihoda, cijena i naknada.....	21
b. Kvalitet isporuke i snabdijevanja električnom energijom, koji obuhvata kvalitet usluga i neprekidnost napajanja	21
c. Pružanje pomoćnih usluga	21
d. Realizacija investicionih planova operatora prenosnog i operatora distributivnog sistema.....	22
e. Stvaranje pretpostavki za dalji razvoj tržišta električne energije	22
f. Snabdijevanje na tržištu električne energije	23
3.2. REGULISANE KOMUNALNE DJELATNOSTI	24
Nadzor nad radom i poslovanjem vršilaca regulisanih komunalnih djelatnosti iz okvira nadležnosti Agencije	24
3.3. IZRADA GODIŠNJIH IZVJEŠTAJA I PLANOVA.....	25
3.4. POSTUPANJE PO ZAHTJEVIMA ZA SLOBODAN PRISTUP INFORMACIJAMA	26
4. ORGANIZACIONO, KADROVSKO I INSTITUCIONALNO JAČANJE AGENCIJE.....	26
5. SARADNJA AGENCIJE SA DRŽAVNIM ORGANIMA, REGULATORNIM TIJELIMA IZ OKRUŽENJA I MEĐUNARODNIM INSTITUCIJAMA ČIJI JE ČLAN ILI SA KOJIMA IMA ZAJEDNIČKE PRAVCE AKTIVNOSTI	26
5.1. SARADNJA SA NADLEŽNIM ORGANIMA U CRNOJ GORI	26
5.2. MEĐUNARODNA SARADNJA	28
6. REALIZACIJA PLANA RADA.....	29

Na osnovu člana 12 stav 1 tačka 13 i člana 22 stav 1 Statuta Regulatorne agencije za energetiku ("Službeni list CG", broj 36/17), a u vezi sa članom 32 stav 3 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti ("Službeni list CG", br. 20/14, 56/14, 70/17, 4/18 i 55/18), Odbor Regulatorne agencije za energetiku, na sjednici održanoj 30. septembra 2019. godine, usvojio je

P L A N R A D A

REGULATORNE AGENCIJE ZA ENERGETIKU

ZA 2020. GODINU

1. UVOD

Plan rada Regulatorne agencije za energetiku za 2020. godinu (u daljem tekstu: Plan rada) temelji se na nadležnostima propisanim Zakonom o energetici ("Službeni list CG", br. 15/16 i 51/17), (u daljem tekstu: Zakon), Zakonom o prekograničnoj razmjeni električne energije i prirodnog gasa ("Službeni list CG", broj 42/16), Zakonom o komunalnim djelatnostima ("Službeni list CG", broj 55/16), kao i na dosadašnjim iskustvima u regulaciji električne energije i gasa, te obavljanju aktivnosti za otpočinjanje regulacije dvije komunalne djelatnosti - javno vodosnabdijevanje i upravljanje komunalnim otpadnim vodama.

Polazeći od navedenog, Plan rada sadrži pregled aktivnosti koje će Agencija sprovesti u 2020. godini, a odnose se na: obavljanje normativnih poslova; nadzor nad radom energetske subjekata u dijelu ispunjavanja uslova utvrđenih licencom, utvrđivanje statusa zatvorenog distributivnog sistema, praćenja ostvarenja regulatorno dozvoljenog prihoda, cijena i naknada, kvaliteta isporuke i snabdijevanja električnom energijom, koji obuhvata kvalitet usluga i neprekidnost napajanja; odlučivanje po žalbama; sporove iz ugovornih odnosa; pružanje pomoćnih usluga; proizvodnju električne energije iz obnovljivih izvora energije; realizaciju investicionih planova operatora prenosnog i operatora distributivnog sistema; snabdijevanje na tržištu električne energije; nadzor nad radom i poslovanjem vršilaca regulisanih komunalnih djelatnosti u skladu sa Zakonom o komunalnim djelatnostima i dinamikom donošenja podzakonskih akata za sprovođenje ovog zakona, čije izmjene i dopune su u skupštinskoj proceduri; izradu godišnjih izvještaja i planova; saradnju sa nadležnim organima u Crnoj Gori, regulatornim tijelima i međunarodnim organizacijama.

Navedene aktivnosti će biti praćene kontinuiranim sagledavanjem zakonskog okvira, u cilju stvaranja optimalnih uslova za obavljanje poslova regulacije u oblasti električne energije i gasa, javnog vodosnabdijevanja i upravljanja komunalnim otpadnim vodama, što će u sljedećoj godini usloviti i aktivnosti na inoviranju podzakonskih akata čiji je donosilac Agencija, kao i akata koje su donijeli energetske subjekti, a koje je odobrila Agencija. U 2020. će se nastaviti i aktivnosti na pripremi podzakonskih akata iz oblasti prirodnog gasa.

Obezbjeđivanje adekvatnog pravnog okvira podrazumijeva i nastavak saradnje Agencije sa resornim ministarstvima u postupku izmjena odgovarajućih propisa i u narednoj godini. Takođe, u 2020. se očekuju intenzivne aktivnosti na donošenju i implementaciji podzakonskih akata neophodnih za sprovođenje Zakona o komunalnim djelatnostima, kako bi započeo proces regulacije (naročito izdavanje licenci, davanje saglasnosti na predlog cijena za obavljanje regulisanih komunalnih djelatnosti i praćenje obavljanja tih djelatnosti) i istovremeno se stvorile pravne pretpostavke za samostalno finansiranje Agencije u dijelu koji se odnosi na regulisane komunalne djelatnosti.

Proces pridruživanja Crne Gore Evropskoj uniji podrazumijeva obavezu harmonizacije nacionalnog zakonodavstva sa evropskim u pregovaračkim poglavljima 8, 15, 21 i 28, i konsekvatno, obavezu kontinuirane edukacije, zbog čega će se i u narednoj godini nastaviti sa aktivnostima stručnog

usavršavanja zaposlenih u Agenciji. To podrazumijeva i nastavak saradnje sa institucijama na nacionalnom i međunarodnom nivou, kao i učešće u realizaciji međunarodnih projekata. Aktivnosti koje se sprovode u ovoj godini daju osnova za očekivanje da će se u 2020. godini Agencija preporučiti za članstvo u Asocijaciji akreditacionih tijela - Association of Issuing Bodies (AIB).

I u narednoj godini Agencija će nastaviti sa ispunjavanjem obaveza koje proističu iz statusa potpisnika Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju Crne Gore Evropskoj uniji i Sporazuma o formiranju Energetske zajednice, odnosno svojstva člana/posmatrača u međunarodnim organizacijama koje se bave regulacijom energetike i već pomenutih komunalnih djelatnosti. S obzirom na više puta ponovljene prigovore Evropske komisije o neusklađenosti nacionalnog zakonodavstva sa Trećim energetske paketom u dijelu koji se odnosi na Zakonom propisanu funkcionalnu i finansijsku nezavisnost Agencije od državnih organa, u narednoj godini će se intenzivirati dijalog sa nadležnim ministarstvima u cilju preispitivanja pojedinih rješenja datih u Zakonu, kao i osnovanosti primjene Zakona o zaradama zaposlenih u javnom sektoru na Agenciju.

2. OSTVARIVANJE NORMATIVNO - REGULATORNE ULOGE

2.1. Elektroenergetski sektor

Agencija je od stupanja na snagu Zakona, koji je u potpunosti usklađen sa Trećim energetske paketom, u periodu od januara 2016. godine, u skladu sa ovlaštenjima utvrđenim Zakonom, do kraja 2017. godine donijela propisane podzakonske akte iz svoje nadležnosti i odobrila akte koje su donijeli energetske subjekti.

Aktivnosti u 2020. godini

U narednom periodu će djelatnost Agencije u ovoj oblasti biti usmjerena na eventualno poboljšanje tih akata, odnosno donošenje izmjena ako se u primjeni istih uoče određeni nedostaci. Agencija će, takođe, kroz nadzor nad radom energetske subjekata, po potrebi inicirati i izmjene pojedinih akata koje donose subjekti i koje je Agencija prethodno odobrila.

U oblasti obnovljivih izvora energije, u toku je postupak učlanjenja Agencije u Asocijaciju akreditacionih tijela - Association of Issuing Bodies (AIB), preko čije platforme će se vršiti plasman garancija porijekla izdatih za energiju iz obnovljivih izvora, van granica Crne Gore. To će, ako se za to ukaže potreba, iziskivati i izmjene određenih podzakonskih akata koje je donijela Agencija, odnosno iniciranje izmjena akata koje su donijeli drugi organi u skladu sa Zakonom a odnose se na obnovljive izvore. Takođe, nakon očekivanog usvajanja novog Zakona o zaštiti potrošača, Agencija će preispitati/razmotriti svoje akta u djelovima koji se odnose na ovu oblast i izvršiti eventualna usaglašavanja sa navedenim zakonom.

2.2. Sektor gasa

Crna Gora je učlanjivanjem u Energetsku zajednicu prihvatila obavezu da primjenjuje akta koja donose nadležni organi Zajednice, uključujući i akta koja se odnose na prirodni gas, iako Crna Gora još uvijek nema izgrađenu infrastrukturu za prenos i distribuciju prirodnog gasa. Tokom procesa transponovanja drugog pa i trećeg paketa energetske propisa, u nacionalno zakonodavstvo su prenijete obaveze regulacije ove oblasti energetike. Zakonom je utvrđena obaveza Agencije da utvrdi metodologije, pravila i druga akta na osnovu kojih će se vršiti energetske djelatnosti u oblasti gasa, ali i propisano da je rok za usvajanje navedenih metodologija najkasnije tri mjeseca prije puštanja u rad odgovarajuće gasne infrastrukture, tj. kada se steknu realni uslovi za metodološkim utvrđivanjem dozvoljenog prihoda i cijena, rokova i uslova za korišćenje sistema gasa. Ovim se vodilo računa da regulativa bude usklađena sa evropskom, a da se istovremeno obezbijedi da akta budu upodobljena sa realnim stanjem i potrebama sektora u trenutku izgradnje i puštanja u rad odgovarajuće infrastrukture.

Master planom gasifikacije Crne Gore, koji zajedno sa Izvještajem o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu i Smjernicama za planiranje prioriternih investicija u projekte gasovoda čini krovni dokument za sektor prirodnog gasa u Crnoj Gori, usvojenim od strane Vlade Crne Gore 2017. godine, su razmatrani mogući scenariji snabdijevanja Crne Gore prirodnim gasom i zaključeno da je najrealnije da se Crna Gora snabdijeva prirodnim gasom izgradnjom Jonsko-jadranskog gasovoda (IAP) i valorizacijom svojih gasnih rezervi iz jadranskog podmorja. U toku je niz aktivnosti koje stvaraju preduslove za izgradnju IAP-a kao strateški važnog projekta i za Crnu Goru i za zemlje iz okruženja, kao što su: izrada idejnog projekta IAP-a na teritoriji Albanije i Crne Gore, osnivanje zajedničkog preduzeća Operatora prenosnog sistema gasa iz Albanije, Crne Gore, Bosne i Hercegovine i Hrvatske, kandidovanje i uvrštavanje projekta na liste prirodnih projekata Energetske zajednice i Evropske unije itd.

Imajući sve navedeno u vidu Agencija je, uz konsultantsku pomoć, pristupila izradi podzakonskih akata iz oblasti prirodnog gasa, iako još uvijek nije poznato kada će doći do realizacije projekta IAP, tj. kada će doći do stvarne potrebe za regulacijom, odnosno donošenjem podzakonskih akata u ovoj oblasti. Napravljen je nacrt sedam podzakonskih akata na koje je primjedbe i sugestije dostavio i Sekretarijat Energetske zajednice, koji prati usklađenost nacionalnog zakonodavstva sa zakonodavstvom Evropske unije. Smatra se da su izrađeni nacrti dokumenata solidna osnova za dalji rad na regulaciji u ovoj oblasti, ali da je potrebno dodatno angažovanje da bi akti bili dovedeni do nivoa kvaliteta koji je potreban za donošenje od strane Agencije. U 2020. godini Agencija će nastaviti sa aktivnostima unaprjeđenja ovih akata, čime će sa normativno-regulatornog aspekta spremno dočekati izvjestan budući razvoj infrastrukture prirodnog gasa.

Osim prirodnog gasa koji će se u Crnu Goru dopremati gasovodom, jedan broj privrednih subjekata u Crnoj Gori je izrazio interesovanje i pokrenuo konkretne aktivnosti na realizaciji projekata koji imaju za cilj upotrebu tečnog prirodnog gasa (TPG) i komprimovanog prirodnog gasa (KPG) kao energenata koji će zamijeniti dosad korišćena tečna goriva. Imajući to u vidu, Agencija je pripremila set obrazaca koji su potrebni da bi se izvršilo licenciranje privrednih subjekata koji namjeravaju da skladište, transportuju, snabdijevaju krajnje kupce i upravljaju postrojenjem za TPG. Tokom pisanja ovog Plana, Uniprom Energy d.o.o. iz Podgorice je početkom septembra 2019. godine uputio Agenciji zahtjev za dobijanje licenci za obavljanje djelatnosti skladištenja tečnog prirodnog gasa, snabdijevanja krajnjih kupaca tečnim prirodnim gasom, transporta tečnog prirodnog gasa i upravljanja postrojenjem za tečni prirodni gas. Obrada zahtjeva je u toku i očekuje se da će uskoro Agencija po prvi put biti u prilici da licencira energetske subjekte iz oblasti prirodnog gasa.

2.3. *Sektor regulisanih komunalnih djelatnosti*

Vlada Crne Gore je jula 2019. godine, utvrdila Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o komunalnim djelatnostima i isti je stavljen u skupštinsku proceduru. Novine koje donosi Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o komunalnim djelatnostima, prije svega, odnose se na uvođenje postepenosti u izjednačavanju cijena komunalnih usluga za fizička i pravna lica, kao i preciziranje pravnog osnova za donošenje podzakonskog akta kojim će se urediti bliži uslovi za izdavanje licenci za obavljanje regulisanih komunalnih djelatnosti. U skladu sa rješenjima i dinamikom predviđenom tim zakonom, Agencija će donijeti, odnosno implementirati podzakonske akte.

Naime, Agencija će donijeti Metodologiju za utvrđivanje cijena za obavljanje regulisanih komunalnih djelatnosti, i s tim u vezi, aktivnosti Agencije će tokom 2020. godine biti usmjerene na obradu zahtjeva za davanje saglasnosti na predlog cijena za obavljanje regulisanih komunalnih djelatnosti, koje su vršioci regulisanih komunalnih djelatnosti dužni da podnesu Agenciji u skladu sa Zakonom o komunalnim djelatnostima i tom metodologijom.

Takođe, Agencija će donijeti Pravila o licencama za obavljanje regulisanih komunalnih djelatnosti i Pravila o minimumu kvaliteta i obima poslova za obavljanje regulisanih komunalnih djelatnosti, i u skladu sa tim pravilima realizovati obaveze koje iz njih proizilaze, naročito u dijelu izdavanja licenci i praćenja rada vršilaca regulisanih komunalnih djelatnosti u pogledu poštovanja uslova iz licenci i kvaliteta obavljanja pomenutih djelatnosti.

Agencija će u periodu za koji se donosi ovaj Plan rada nastaviti učešće u radnoj grupi za izradu Zakona o vodnim uslugama, u skladu sa dinamikom koju utvrdi Ministarstvo održivog razvoja i turizma, odnosno realizovati obaveze koje budu utvrđene tim zakonom u slučaju njegove primjene tokom 2020 godine.

Nakon donošenja gore navedenih akata, Agencija će pripremiti i akt kojim će se utvrditi iznos naknada koju plaćaju vršioci regulisanih komunalnih djelatnosti i koje se određuju u cilju pokrivanja procijenjenih troškova Agencije za obavljanje djelatnosti utvrđenih Zakonom o komunalnim djelatnostima.

Implementacijom gore navedenih akata započeće regulacija ovog sektora i stvoriće se uslovi za samostalno finansiranje Agencije za obavljanje poslova povjerenih navedenim zakonom.

2.4. *Donošenje internih opštih akata Agencije*

I u narednoj godini nastaviće se aktivnosti na izmjeni/donošenju internih akata, kojima se uređuje unutrašnja organizacija, prava i obaveze zaposlenih, te uspostavljaju standardi i procedure u radu zaposlenih, u cilju efikasnijeg obavljanja poslova. Navedeni akti biće usaglašavani sa eventualnim izmjenama zakona kojima su utvrđene nadležnosti Agencije. Svakako da će i eventualne promjene drugih propisa čiji je Agencija obveznik primjene biti od uticaja na normativnu aktivnost Agencije u dijelu njenih internih akata.

3. TEKUĆE OBAVEZE

3.1. *ENERGETSKI SEKTOR*

3.1.1. Odlučivanje po zahtjevima

a. Izdavanje licenci

Energetske djelatnosti, propisane Zakonom, obavljaju se na osnovu licenci koje izdaje Agencija. Tokom prvih osam mjeseci 2019. godine, Agencija je izdala 7 novih, izvršila izmjenju 22, oduzela 9 i produžila jednu licencu. Od trenutno važećih licenci u 2020. godini ističe 15 licenci koje su u posjedu 11 energetske subjekata u naftnom sektoru. Osim ovih, Agencija će tokom 2020. godine, u skladu sa zahtjevima, izdavati nove i vršiti izmjene i oduzimanje postojećih licenci. Imajući u vidu stepen realizacije novih objekata za proizvodnju električne energije očekuje se i obrada zahtjeva za obavljanje ove djelatnosti.

Na osnovu ovlaštenja iz Zakona, Agencija prati i kontroliše rad i poslovanje energetske subjekata u pogledu ispunjavanja uslova utvrđenih licencom. Tokom prvih sedam mjeseci 2019. godine izvršeno je 79 kontrola u sektoru nafte i naftnih derivata, a do kraja godine će biti kontrolisana i 52 preostala energetska subjekta, u skladu sa Planom kontrola za 2019. godinu. Početkom 2020. godine će biti pripremljen i usvojen Plan kontrola energetske subjekata za 2020. godinu, koji će obuhvatati sve energetske subjekte u naftnom sektoru, osim subjekata koji su obavijestili Agenciju da nijesu imali prometa naftnih derivata u 2019. godini i onih maloprodajnih objekata koji su u fazi rekonstrukcije. Pored kontrola predviđenih programom, po potrebi će se vršiti i vanredne kontrole, nakon čega će se sačinjavati izvještaji o sprovedenoj kontroli sa pregledom zatečenog stanja, kao i predviđenim mjerama u slučaju neispunjavanja uslova.

b. Utvrđivanje statusa zatvorenog distributivnog sistema

U skladu sa članom 117 Zakona i Pravilima za utvrđivanje statusa zatvorenog distributivnog sistema električne energije, Agencija je nadležna za utvrđivanje statusa zatvorenog distributivnog sistema električne energije. Do sada je Agencija je utvrdila statuse za tri zatvorena distributivna sistema, od čega je jedan utvrđen 2017. godine, dok su dva utvrđena u 2019. godini.

Imajući u vidu postojanje većeg broja poslovno – tehničkih sistema (trgovinski centri, turistički kompleksi, proizvodni kompleksi, i sl.), koji posjeduju elektroenergetsku infrastrukturu preko koje se distribuira električna energija za njihove potrebe, kao i druge korisnike na ograničenom geografskom području, očekuje se da će u 2020. godini Agenciji biti podnijeti zahtjevi za utvrđivanje statusa zatvorenog distributivnog sistema električne energije.

Pored navedenog, Agencija će, u skladu sa obavezama propisanim Pravilima za utvrđivanje statusa zatvorenog distributivnog sistema električne energije, sprovesti kontrole rada i poslovanja subjekata kojima je već utvrđen status zatvorenog distributivnog sistema. O izvršenoj kontroli se sačinjava izvještaj koji sadrži opis zatečenog stanja sa mjerama koje eventualno treba preduzeti, a koji će biti uključen u izvještaj o stanju sektora za 2020. godinu.

c. Proizvodnja električne energije iz obnovljivih izvora energije

Agencija, u skladu sa članom 55 Zakona, vrši godišnju analizu i objavljuje podatke o udjelu obnovljivih izvora energije i visokoeffikasne kogeneracije u ukupnoj proizvodnji i potrošnji električne energije. U 2020. godini Agencija će, u skladu sa ovom zakonskom obavezom, a na osnovu podataka dostavljenih od strane operatora prenosnog i distributivnog sistema, izvršiti analizu za 2019. godinu. Tokom 2019. godine, a u skladu sa Uredbom o načinu sticanja statusa i ostvarivanja prava povlašćenog proizvođača električne energije, Agencija je utvrdila status povlašćenog proizvođača za dvije hidroelektrane koje su u vlasništvu dva energetska subjekta, dok je privremeni status povlašćenog proizvođača utvrdila za dvije hidroelektrane. Takođe, Agencija je u skladu sa Zakonom produžila privremeni status povlašćenog proizvođača za jednu elektranu. Ukupno, Agencija je utvrdila status povlašćenog proizvođača za 16 elektrana koje su u vlasništvu devet energetske subjekata, dok važeći status privremenog povlašćenog proizvođača posjeduje 12 energetske subjekata koji u vlasništvu imaju 16 elektrana. Agencija će u narednoj godini nastaviti da ispunjava svoje obaveze u dijelu utvrđivanja statusa povlašćenog proizvođača i privremenog povlašćenog proizvođača po primljenim zahtjevima. Imajući u vidu dinamiku izgradnje objekata, očekuje se da će u narednoj godini dio energetske subjekata, kojima je dodijeljen privremeni status povlašćenih proizvođača, podnijeti zahtjev za sticanje statusa povlašćenog proizvođača, čime bi stekli pravo na garancije porijekla.

Agencija će tokom 2020. godine sprovesti ponovni pregled i neposredni uvid u rad već postojećih pet hidroelektrana, kojima je status povlašćenog proizvođača utvrđen prije dvije godine, u skladu sa Zakonom kojim je propisano da se pregled dokumentacije i uvid u rad objekta vrši najmanje jednom u dvije godine. Takođe će se vršiti pregled i neposredni uvid u rad svih proizvodnih energetske objekata koji će prvi put zatražiti izdavanje garancija porijekla.

Izdavanje, prenošenje i povlačenje garancija porijekla, Agencija sprovodi u skladu sa Uredbom o načinu izdavanja, prenošenja i povlačenja garancija porijekla energije proizvedene iz obnovljivih izvora energije i visokoeffikasne kogeneracije. S tim u vezi, Agencija vodi i uredno ažurira registar o garancijama porijekla i registar povlašćenih proizvođača, koji su objavljeni na internet stranici Agencije. O izdatim rješenjima o sticanju statusa povlašćenog proizvođača, Agencija izvještava Ministarstvo ekonomije, operatora tržišta, operatora distributivnog i operatora prenosnog sistema električne energije.

Zakonom je propisano da Agencija prati i analizira rad i poslovanje energetske subjekata i u odnosu na izvršavanje podsticajnih mjera, uključujući uslove i cijene za priključenje novih proizvođača na prenosne i distributivne sisteme. U realizaciji ove odredbe Zakona, tokom 2020. godine planira se sprovođenje kontrole kod Crnogorskog elektrodistributivnog sistema DOO Podgorica (u daljem tekstu: CEDIS), Crnogorskog elektroprenosnog sistema AD Podgorica (u daljem tekstu: CGES) i Crnogorskog operatora tržišta električne energije DOO Podgorica (u daljem tekstu: COTEE).

d. Odlučivanje po žalbama

Članom 56 stav 1 Zakona utvrđeno je da Agencija, kao drugostepeni organ, odlučuje po žalbama i to:

- na akt operatora tržišta o prijemu učesnika na tržište električne energije,
- na akt operatora tržišta o dodjeli statusa nosioca balansne odgovornosti učesniku na tržištu,
- na akt operatora prenosnog ili distributivnog sistema o odbijanju zahtjeva za izdavanje saglasnosti za priključenja objekata na prenosni ili distributivni sistem električne energije,
- na rješenje o izdavanju saglasnosti za priključenje objekata na prenosni ili distributivni sistem električne energije,
- na akt operatora prenosnog ili distributivnog sistema o ispunjenosti uslova iz saglasnosti za priključenje objekata na prenosni ili distributivni sistem električne energije,
- krajnjih kupaca u slučaju obustave ili ograničenja isporuke električne energije u slučaju kada kupac ne izvršava obaveze utvrđene ugovorom, odnosno računom za isporučenu energiju,
- na odluke snabdjevača o opravdanosti prigovora po osnovu neispunjenja minimuma kvaliteta i eventualnoj finansijskoj kompenzaciji koju je snabdjevač dužan da plati kupcu po osnovu neispunjavanja minimuma kvaliteta snabdijevanja od strane operatora sistema ili snabdjevača, i
- na postupak promjene snabdjevača.

Aktivnosti u 2020. godini

Na osnovu broja i vrste žalbi podnijetih Agenciji u prvih osam mjeseci 2019. godine, koje se većinom odnose na postupanje snabdjevača zbog obustave isporuke električne energije, kao i na postupanje operatora distributivnog sistema električne energije u vezi sa priključenjem budućih kupaca na distributivni sistem (na akt operatora distributivnog sistema električne energije o odbijanju zahtjeva za izdavanje saglasnosti za priključenje objekata na distributivni sistem električne energije i na rješenje o izdavanju saglasnosti za priključenje objekata na distributivni sistem), očekuje se da će se i u 2020. godini takođe podnositi žalbe po navedenom osnovu. Kako je u avgustu 2019. godine počela primjena finansijskih kompenzacija u vezi minimuma kvaliteta isporuke i snabdijevanja električnom energijom, za čiju primjenu vlada veliko interesovanje javnosti i kupaca električne energije, očekivanje je da će Agencija u 2020. godini, u dijelu rješavanja žalbi po ovom osnovu, imati značajno povećan obim posla.

U 2018. i 2019. godini Agenciji je podnijet veći broj žalbi na rješenja snabdjevača, donijeta po prigovorima kupaca električne energije, kojim se osporava račun za utrošenu električnu energiju, odnosno visina duga i obračun kamate zbog zastarjelosti potraživanja. U navedenim slučajevima Zakon nije predvidio da se Agenciji podnose žalbe, pa je dostavljanje takvih žalbi od strane snabdjevača stvorilo obavezu donošenja rješenja, protiv kojih stranke podnose tužbu Upravnom sudu Crne Gore i traže održavanje usmene rasprave, što zahtijeva dodatne aktivnosti Agencije.

3.1.2. Nadzor nad radom energetske subjekata

Predmeti analiza rada i poslovanja energetske subjekata koje sprovodi Agencija su definisani Zakonom. U cilju izvršavanja ovih obaveza Agencija vrši posredne i neposredne kontrole, nalaže subjektima da otklone uočene nepravilnosti, odnosno predulzima mjere definisane Zakonom. Detaljniji opis planiranih aktivnosti Agencije u pogledu vršenja kontrole rada i poslovanja energetske subjekata dat je u poglavljima Izdavanje licenci, Utvrđivanje statusa zatvorenog distributivnog sistema, Proizvodnja električne energije iz obnovljivih izvora energije, kao i u poglavljima koja slijede.

a. Praćenje ostvarenja regulatorno dozvoljenog prihoda, cijena i naknada

Agencija će u decembru 2019. godine donijeti odluke o utvrđivanju regulatorno dozvoljenog prihoda i cijena za korišćenje prenosnog i distributivnog sistema električne energije i odluku o utvrđivanju regulatorno dozvoljenog prihoda i naknade za rad operatora tržišta električne energije. Odluke o utvrđivanju regulatorno dozvoljenog prihoda i cijena za korišćenje prenosnog i distributivnog sistema električne energije će biti donešene za period 2020 - 2022. godina, a odluka o utvrđivanju regulatorno dozvoljenog prihoda i naknade za rad operatora tržišta električne energije za period 2020 - 2021. godina.

Tokom 2020. godine Agencija će pratiti ostvarenje energetske i ekonomske veličine, na osnovu kojih je utvrđen regulatorno dozvoljeni prihod, cijene i naknade. Praćenje ostvarenja utvrđenih veličina, Agencija će vršiti stalnim nadzorom nad radom i poslovanjem energetske subjektata, bilo neposrednom kontrolom ili kontrolom dostavljene dokumentacije i izvještaja. Rezultati kontrola će biti korišćeni pri utvrđivanju korekcija, kada se za to steknu uslovi.

b. Kvalitet isporuke i snabdijevanja električnom energijom, koji obuhvata kvalitet usluga i neprekidnost napajanja

Uloge Agencije u cilju poboljšanja nivoa kvaliteta pružanja javnih usluga kod snabdijevanja električnom energijom propisane su Zakonom. Tako je Agencija u prethodnom periodu, sprovodeći zakonske obaveze, donijela Pravila o minimumu kvaliteta isporuke i snabdijevanja električnom energijom i pratila i analizirala rad i poslovanje elektroenergetskih subjektata u odnosu na kvalitet isporuke i snabdijevanja električnom energijom.

Pored minimuma kvaliteta, Pravilima su utvrđeni i iznosi finansijskih kompenzacija koje su elektroenergetski subjekti dužni da plate u slučajevima neispunjavanja propisanih standarda. Primjena mehanizma finansijskih kompenzacija je započeta dvije godine poslije stupanja na snagu Pravila, 8. avgusta 2019. godine, od kada Agencija aktivira zakonom propisanu ulogu drugostepenog organa u rješavanju žalbenih postupaka po ovom pitanju.

Aktivnosti u 2020. godini

Agencija će nastaviti sa vršenjem nadzora nad radom operatora prenosnog sistema, operatora distributivnog sistema i snabdjevača u pogledu kvaliteta isporuke i snabdijevanja električnom energijom. U tu svrhu organizovaće se kontrole i sprovoditi analize podataka koje su elektroenergetski subjekti dužni da, u skladu sa Pravilima, dostavljaju Agenciji periodično. Dodatno, usljed započinjanja primjene finansijskih kompenzacija, interesovanja kupaca u prethodnom periodu i zakonom propisane uloge Agencije, očekuje se pojačano angažovanje Agencije u ulozi drugostepenog organa u rješavanju po žalbama na odluke o opravdanosti prigovora i eventualnoj finansijskoj kompenzaciji, kako je i navedeno u poglavlju 3.1.1.d. ovog Plana. Primjena Pravila i žalbeni postupci po osnovu kvaliteta, će biti predmet analiza koje će sprovoditi Agencija u cilju unapređenja mehanizma finansijskih kompenzacija, odnosno unapređenja nivoa kvaliteta isporuke i snabdijevanja električnom energijom.

c. Pružanje pomoćnih usluga

Elektroenergetski sistem je tokom svog rada izložen različitim poremećajima, koji se u cilju održanja sigurnog i uravnoteženog rada prevazilaze djelovanjem operatora prenosnog sistema putem aktiviranja pomoćnih usluga. Ove usluge operatoru prenosnog sistema pružaju korisnici prenosnog sistema, prevashodno proizvođači električne energije.

Aktivnosti u 2020. godini

Tokom 2020. godine Agencija će sprovoditi kontrolu postupka pružanja pomoćnih usluga kroz kontrolu mjesečno dostavljenih podataka o realizovanim pomoćnim uslugama (u smislu ostvarenja energetske i finansijske veličine), kao i organizovanjem neposredne kontrole energetske subjektata. Uloga Agencije u ovom procesu posebno dobija na značaju imajući u vidu da su troškovi

pomoćnih usluga sastavni dio troškova na koje subjekat ne može uticati, i kao takvi čine sastavni dio regulatorno dozvoljenog prihoda operatora prenosnog sistema.

d. Realizacija investicionih planova operatora prenosnog i operatora distributivnog sistema

U 2019. godini u Agenciji je vođen postupak za davanje saglasnosti na desetogodišnje planove razvoja operatora prenosnog i operatora distributivnog sistema električne energije za period 2020 - 2029. godina, čiji su sastavni dio trogodišnji investicioni planovi za period 2020 - 2022. godina. Vrijednost investicija iz odobrenih trogodišnjih planova će imati uticaj na cijene korišćenja prenosnog i distributivnog sistema koje će se utvrditi za regulatorni period 2020 – 2022. godina. Kontrola odobrenih investicionih planova se vrši kroz analizu izvještajnih obrazaca koje energetski subjekti dostavljaju kvartalno i godišnje. Obrasci koje operator prenosnog i distributivnog sistema dostavljaju odnose se na stepen realizacije odobrenih investicionih planova. Pored navedenih kontrola, vrše se i neposredne kontrole kod subjekata, prilikom kojih se utvrđuju razlozi koji su doveli do odstupanja ostvarenih od odobrenih investicija.

Kod operatora prenosnog sistema tokom 2020. godine, Agencija će naročito pratiti realizaciju projekata vezanih za povezanu infrastrukturu za izgradnju podmorskog kabla Italija - Crna Gora. Realizacijom navedenih projekata obezbjeđuje se sigurniji plasman energije preko podmorskog kabla i siguran rad elektroenergetskog sistema, bez obzira na opterećenost, odnosno veličinu procijenjenog tranzita.

Kod operatora distributivnog sistema tokom 2020. godine, Agencija će naročito pratiti realizaciju investicije koja se odnosi na revitalizaciju srednjenaponske i niskonaponske distributivne mreže. Imajući u vidu stanje sekundarne mreže, posebno kada je u pitanju nadzemna 10 kV i niskonaponska mreža, operator distributivnog sistema se opredijelio za značajna ulaganja u istu, a u cilju stvaranja uslova za dovođenje naponskih prilika kako u urbanim, tako i u ruralnim djelovima Crne Gore, u granice propisane standardima kvaliteta.

Kako je operatorima prenosnog i distributivnog sistema odobren trogodišnji program otkupa elektroenergetske infrastrukture, Agencija će u 2020. godini pratiti i realizaciju navedenih programa.

e. Stvaranje pretpostavki za dalji razvoj tržišta električne energije

Principi funkcionisanja tržišta električne energije u Crnoj Gori i njegovog povezivanja sa regionalnim i jedinstvenim tržištem Evropske unije propisani su Zakonom i Zakonom o prekograničnoj razmjeni električne energije i prirodnog gasa. Pored Tržišnih pravila, Pravila za funkcionisanje prenosnog sistema električne energije, Pravila za rad balansnog tržišta električne energije, Pravila o primjeni transparentne procedure upravljanja zagušenjima i alokacijom prekograničnih kapaciteta za prenos električne energije, Harmonizovanih pravila za dodjelu prekograničnih prenosnih kapaciteta i Pravilnika o podacima koje obezbjeđuje operator prenosnog sistema električne energije i načinu dostavljanja i objavljivanja podataka od značaja za tržište električne energije, donesenih tokom 2017. i 2018. godine, u 2019. godini su donesena tri podzakonska akta transponovanjem EU legislative, kojima se dodatno doprinosi stvaranju preduslova za razvoj tržišta električne energije, i to: Uredba o uslovima za priključenje postrojenja potrošača na prenosni sistem električne energije, Uredba o uslovima za priključenje na mrežu sistema za prenos jednosmjernje struje visokog napona i jednosmjerno priključenih modula elektroprenosnog parka i Uredba o uslovima za priključenje proizvođača električne energije na prenosnu i distributivnu mrežu.

Aktivnosti u 2020. godini

Agencija će u toku 2020. godine vršiti nadzor nad funkcionisanjem tržišta električne energije u Crnoj Gori i sprovoditi navedena akta kojima se uređuje isto. Aktivnosti Agencije u ovoj oblasti uključuju i vršenje nadzora nad radom CGES u dijelu ispunjavanja uslova o nezavisnosti sertifikovanog operatora prenosnog sistema utvrđenih zakonom.

Agencija je u prethodnom periodu kroz međunarodne radne grupe učestvovala u procesu prilagođavanja seta tržišnih mrežnih pravila EU (Uredbe Komisije (EU) 2015/1222 i 2016/1719) za transponovanje u zakonodavne sisteme ugovornih strana Energetske zajednice. Ovim aktima se uređuje raspodjela prekograničnih kapaciteta i upravljanje zagušenjima i njihova implementacija zahtijeva koordinisani rad operatora prenosnih sistema, nominovanih operatora tržišta i nacionalnih regulatornih tijela država članica EU i trećih država. Započete aktivnosti na transponovanju predmetne legislative će se nastaviti u 2020. godini, dok će Agencija po transponovanju istih u crnogorsko zakonodavstvo, sprovoditi propisane obaveze.

Paralelno sa pomenutim aktivnostima, Agencija će u 2020. godini nastaviti sa pružanjem podrške razvoju i uvezivanju tržišta električne energije na regionalnom nivou učešćem u radu mješovitih međunarodnih radnih grupa čiji su članovi i nosioci aktivnosti operatori prenosnih sistema i berze električne energije.

Agencija će pratiti program rada Energetske zajednice za 2020. godinu i, ukoliko isti bude to predviđao, učestvovati u procesu prilagođavanja dodatnog seta tržišnih i sistemskih mrežnih pravila EU (Uredbe Komisije (EU) 2017/2195, 2017/2196 i 2017/1485).

Konkretan rezultat djelovanja Agencije kroz međunarodne radne grupe je usvajanje prilagođene verzije Uredbe EU broj 1227/2011 Evropskog parlamenta i Savjeta o cjelovitosti i transparentnosti veleprodajnog tržišta energije (u daljem tekstu: REMIT) od strane Ministarskog savjeta Energetske zajednice krajem 2018. godine. U cilju pospješivanja implementacije ovog akta od strane ugovornih strana Energetske zajednice i zbog dodatnih obaveza regulatornih tijela koje proističu iz navedenog akta, ECRB je u 2019. godini formirao novu stalnu radnu grupu čiji je Agencija član. Agencija će u 2020. godini aktivno učestvovati u radu novoformljene međunarodne radne grupe. Pored aktivnosti koje će Agencija sprovoditi u 2020. godini na međunarodnom nivou, Agenciji će u slučaju transponovanja REMIT u crnogorsko zakonodavstvo biti dodijeljena nova ovlašćenja i obaveze, poput:

- nadzora aktivnosti trgovine veleprodajnim energetskim proizvodima, u cilju prepoznavanja i sprečavanja trgovine koja se temelji na povlašćenim informacijama i manipulaciji tržištem,
- saradnje sa regulatornim tijelima regiona, ECRB i ACER pri vršenju nadzora veleprodajnih tržišta,
- saradnje sa nadležnim nacionalnim finansijskim tijelima i tijelima za zaštitu konkurencije,
- godišnjeg izvještavanja o sprovedenim aktivnostima,
- prikupljanja i provjere tačnosti podataka dostavljenih od učesnika na tržištu,
- vođenja i ažuriranja nacionalnog registra učesnika na tržištu,
- dostavljanja i razmjene podataka, uz zaštitu osjetljivih podataka i sprječavanje zloupotrebe informacija,
- istražnih i izvršnih ovlašćenja u pogledu obezbjeđivanja primjene zabrane trgovanja povlašćenim informacijama i manipulacije tržištem, kao i ispunjavanja obaveze objavljivanja povlašćenih informacija od strane učesnika na tržištu.

Aktivnosti koje se odnose na ispunjavanje navedenih obaveza Agencije koje proističu iz REMIT, kao i već započete pripremne aktivnosti, predstavljaju novu dimenziju nadzora nad tržištem električne energije u Crnoj Gori i zahtijevaju kako tehničko, tako i institucionalno osposobljavanje i jačanje Agencije obezbjeđivanjem neophodne infrastrukture i angažovanjem kadra posebnog stručnog obrazovanja.

f. Snabdijevanje na tržištu električne energije

Snabdijevanje električnom energijom obuhvata prodaju energije krajnjim kupcima. Po svojoj prirodi, to je konkurentna djelatnost koja se odvija na maloprodajnom tržištu čiji su učesnici snabdjevači i krajnji kupci - potrošači električne energije.

Tržište električne energije u Crnoj Gori je formalno otvoreno, što znači da kupci imaju pravo da biraju svog snabdjevača električnom energijom, po cijenama i uslovima u skladu sa ugovorom o snabdijevanju.

Crnogorsko maloprodajno tržište električne energije nije dovoljno razvijeno, već snabdijevanje kupaca priključenih na distributivni sistem pretežno obavlja snabdjevač koji je do stupanja na snagu Zakona o energetici, imao status javnog snabdjevača (EPCG).

Zaključno sa 2019. godinom, cijene energije utvrđivao je snabdjevač, u skladu sa kretanjem cijena na (veleprodajnom) tržištu, uz ograničenja koja su utvrđena članom 249 Zakona, koja su prevashodno usmjerena na zaštitu domaćinstava i malih kupaca. Članom 250 Zakona propisana je mogućnost produženja primjene navedenih ograničenja za tri godine, ako Agencija procijeni da nijesu ispunjeni uslovi za postojanje likvidnog tržišta. Likvidno tržište, u smislu Zakona, podrazumijeva postojanje snabdjevača koji aktivno posluju i nijesu vlasnički ni upravljački povezana lica, ni međusobno ni sa EPCG i nijedan nema dominantni položaj.

U skladu sa navedenim zakonskim odredbama, u narednom periodu Agencija će pratiti razvoj maloprodajnog tržišta i cijeniti da li su se stekli uslovi za produžetak primjene ograničenja formiranja cijene električne energije za domaćinstva i male kupce koji ne pripadaju kategoriji domaćinstva. Dok se primjenjuju ova ograničenja, Agencija ima kontrolnu funkciju u sljedećim slučajevima:

- ako snabdjevač u slučaju poremećaja na tržištu električne energije izvrši promjenu cijena električne energije za kupce van utvrđenih ograničenja ili izvrši promjenu cijena po različitim stopama za različite kategorije kupaca, Agencija vrši odobravanje procjene promjene prihoda od svake kategorije kupaca koju je snabdjevač dužan da izradi,
- ako u periodu do pojave likvidnog tržišta snabdjevač ostvari profit po stopi većoj od prosječne stope povrata koja je iskazana u bilansima operatora prenosa i operatora distribucije, Agencija je dužna da u navedenim okolnostima naloži snabdjevaču da za kupce utvrdi cijene kojima se u narednoj godini obezbeđuje ostvarivanje profita, najviše po prosječnoj stopi povrata za regulisane djelatnosti.

Uloga i nadležnosti Agencije ostaju važne u procesu razvoja funkcionalnog maloprodajnog tržišta, iako snabdijevanje električnom energijom više ne predstavlja regulisanu djelatnost. Nadležnosti Agencije odnose se na:

- vršenje nadzora nad radom i djelovanjem energetske subjekata na tržištu,
- pružanje zaštite kupcima,
- praćenje stepena otvaranja tržišta i razvoja konkurencije.

U cilju razvoja maloprodajnog tržišta električne energije neophodno je usklađeno djelovanje i ispunjavanje zakonskih obaveza brojnih subjekata u energetske sektoru - Agencija, CEDIS, CGES, COTEE, postojeći i potencijalni snabdjevači. U skladu sa prethodnim, u 2020. godini Agencija će:

- pratiti rad postojećih i izdavati licence novim snabdjevačima,
- vršiti kontinuiranu kontrolu rada svih operatora, posebno Operatora distributivnog sistema, u pogledu njegovog tehničkog opremanja i stručnog osposobljavanja za obavljanje veoma složenih zadataka u vezi sa maloprodajnim tržištem,
- dalje promovisati tržište, pratiti stepen otvaranja tržišta, pružati zaštitu kupcima i na odgovarajući način im ukazivati na koristi od pristupanja tržišnom načinu snabdijevanja.

3.2. REGULISANE KOMUNALNE DJELATNOSTI

Nadzor nad radom i poslovanjem vršilaca regulisanih komunalnih djelatnosti iz okvira nadležnosti Agencije

Agencija će, u skladu sa dinamikom utvrđenom Zakonom o komunalnim djelatnostima i dinamikom usvajanja podzakonskih akata za sprovođenje ovog zakona, u periodu za koji se donosi predmetni Plan rada pratiti i analizirati rad i poslovanje vršilaca regulisanih komunalnih djelatnosti:

- u postupku izdavanja, mijenjanja i oduzimanja licenci vršiocima regulisanih komunalnih djelatnosti;
- vršenjem nadzora nad radom i poslovanjem vršilaca regulisanih komunalnih djelatnosti u pogledu poštovanja uslova iz izdatih licenci
- prikupljanjem, vrednovanjem i poređenjem podataka, odnosno indikatora o poslovanju vršilaca regulisanih komunalnih djelatnosti.

Agencija će u 2020. godini nastaviti da prikuplja podatke o poslovanju vršilaca u skladu sa Pravilima o poređenju poslovanja i pokazatelja učinaka vršilaca regulisanih komunalnih djelatnosti. Prikupljene podatke će koristiti za izračunavanje, vrednovanje i poređenje indikatora poslovanja vršilaca, koji će pokazati stepen održivosti i kvaliteta usluga javnog vodosnabdijevanja i prikupljanja, odvođenja i prečišćavanja komunalnih otpadnih voda, odnosno biti od pomoći kreatorima politike u sektoru regulisanih komunalnih djelatnosti, Agenciji i vršiocima u donošenju strateških i operativnih odluka.

Agencija će kao i u 2019. godini, u postupku prikupljanja navedenih podataka biti u svakodnevnoj komunikaciji sa vršiocima regulisanih komunalnih djelatnosti u cilju pružanja pomoći, analiziraće dostavljene tehničke, komercijalne i finansijske podatke i upućivati vršioce na nedostatke koji su primijećeni tokom njihove obrade, kako bi se poboljšao kvalitet podataka i tačnost informacija koje će proisteći iz ove aktivnosti.

Analiza dobijenih podataka će u krajnjem rezultirati Izvještajem o poređenju indikatora poslovanja vršilaca za 2019. godinu, koji će u skladu sa pomenutim pravilima, sačiniti do 31. oktobra 2020. godine i učiniti dostupnim javnosti objavljivanjem na svojoj internet stranici.

U okviru tekućih aktivnosti, Agencija će u narednom periodu, u zavisnosti od donošenja podzakonskih akata koji se odnose na utvrđivanje cijena za obavljanje regulisanih komunalnih djelatnosti i izdavanje licenci za obavljanje tih djelatnosti, naročito da:

- daje saglasnost na predlog cijena za obavljanje regulisanih komunalnih djelatnosti;
- izdaje, mijenja ili oduzima licence vršiocima regulisanih komunalnih djelatnosti;
- dostavlja Ministarstvu održivog razvoja i turizma rješenja o izdatim, odnosno oduzetim licencama za potrebe registra vršilaca komunalnih djelatnosti, koji vodi navedeno ministarstvo, i
- dostavlja podatke Ministarstvu održivog razvoja i turizma potrebne za monitoring regulisanih komunalnih djelatnosti.

3.3. IZRADA GODIŠNJIH IZVJEŠTAJA I PLANOVA

Agencija je u obavezi da sačinjava izvještaje i planove koje, u skladu sa Zakonom, dostavlja Skupštini Crne Gore na usvajanje, tako da i u 2020. godini predstoji rad na izradi:

- Predloga finansijskog izvještaja sa izvještajem o radu za 2019. godinu (do 30.04.2020. godine),
- Izvještaja o stanju energetskeg sektora za 2019. godinu (do 31.07.2020. godine), i
- Predloga finansijskog plana sa planom rada za 2021. godinu (do 30.09.2020. godine).

U skladu sa Zakonom o komunalnim djelatnostima, obaveza Agencije je da pripremi Izvještaj o aktivnostima vezanim za regulisane komunalne djelatnosti za 2019. godinu (do 31.07.2020. godine), a u skladu sa Pravilima o poređenju poslovanja i pokazatelja učinaka vršilaca regulisanih komunalnih djelatnosti Agencija će pripremiti godišnji izvještaj o poređenju indikatora poslovanja vršilaca regulisanih komunalnih djelatnosti (do 31.10.2020. godine).

U skladu sa Zakonom o javnim nabavkama, Agencija je u obavezi da pripremi:

- Izvještaj o sprovedenim postupcima javnih nabavki i zaključenim ugovorima o javnim nabavkama za period od 01.01. do 31.12.2019. godine (do 28.02.2020. godine),
- Izvještaj o sprovedenim postupcima javnih nabavki i zaključenim ugovorima o nabavkama male vrijednosti i hitnim nabavkama za period od 01.01. do 31.12.2019. godine (do 28.02.2020. godine),
- Plan javnih nabavki za 2020. godinu (do 31.01.2020. godine), i

- Izvještaj o kršenju antikorupcijskih pravila za 2019. godinu (do 31.12.2019. godine).

3.4. POSTUPANJE PO ZAHTJEVIMA ZA SLOBODAN PRISTUP INFORMACIJAMA

Imajući u vidu nadležnosti Agencije, dokumenta do kojih dolazi u posjed u okviru vršenja svojih ovlaštenja izazivaju veliko interesovanje javnosti. Otud se očekuje da će i narednu godinu obilježiti veliki broj zahtjeva za pristup informacijama po kojima će Agencija - vodeći se međunarodnim standardima u ovoj oblasti (Konvencija Savjeta Evrope o pristupu zvaničnim dokumentima, presude Evropskog suda za ljudska prava itd.), ali i pozitivnim zakonskim rješenjima - postupati u zakonom propisanom roku.

4. ORGANIZACIONO, KADROVSKO I INSTITUCIONALNO JAČANJE AGENCIJE

Ostvarivanje brojnih nadležnosti Agencije, koje podrazumijeva i njenu aktivnu ulogu u ispunjavanju agende EU za realizaciju mjerila za zatvaranje jednog broja pregovaračkih poglavlja, iziskuje dalje kadrovsko jačanje Agencije. U tom dijelu, i dalje je aktuelna potreba za zapošljavanjem jednog lica po osnovu obaveza Agencije koje proističu iz usvajanja prilagođene verzije Uredbe (EU) broj 1227/2011 o cjelovitosti i transparentnosti veleprodajnog tržišta energije. Osim toga, uloga drugostepenog organa na osnovu Pravila o minimumu kvaliteta isporuke i snabdijevanja električnom energijom, umnogome će povećati obim posla Agencije u narednoj godini, što zahtijeva njeno dalje kadrovsko jačanje.

Agencija će u narednoj godini dati doprinos obrazovanju mladih visokoškolaca, njihovim angažovanjem preko Programa stručnog osposobljavanja. U ovom procesu aktivno će učestvovati zaposleni u Agenciji, koji će kroz mentorski angažman prenositi znanje i vještine kako bi se ova lica osposobila za samostalno vršenje poslova.

Takođe, tokom realizacije ovog programa, Agencija će, u zavisnosti od iskazanih kvaliteta i sposobnosti angažovanih lica, sagledati mogućnosti eventualnog radnog angažmana nakon obavljenog stručnog osposobljavanja.

Agencija će nastaviti sa stručnim usavršavanjem zaposlenih, kroz učešće u radnim grupama, seminarima, radionicama i drugim organizovanim oblicima obuke, kao i angažovanjem konsultanata i sprovođenjem trening projekata od strane domaćih i stranih institucija i organizacija.

5. SARADNJA AGENCIJE SA DRŽAVNIM ORGANIMA, REGULATORNIM TIJELIMA IZ OKRUŽENJA I MEĐUNARODNIM INSTITUCIJAMA ČIJI JE ČLAN ILI SA KOJIMA IMA ZAJEDNIČKE PRAVCE AKTIVNOSTI

Sa ciljem realizacije nadležnosti povjerenih Agenciji kroz krovne zakone koji uređuju oblast regulacije energetike i komunalnih djelatnosti, od primarnog značaja je da se i u narednom periodu nastavi saradnja sa nacionalnim državnim organima i međunarodnim organizacijama koje prate dešavanja regulacije navedenih oblasti.

5.1. Saradnja sa nadležnim organima u Crnoj Gori

Oblasti regulacije koje su u nadležnosti Agencije upućuju na intenzivnu saradnju sa resornim ministarstvima, Ministarstvom ekonomije i Ministarstvom održivog razvoja i turizma, koja će se nastaviti i u 2020. godini, u mjeri koja je neohodna kako bi se primjenile odredbe Zakona, Zakona o prekograničnoj razmjeni električne energije i prirodnog gasa i Zakona o komunalnim djelatnostima.

Kao potpisnica Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju Crne Gore Evropskoj uniji i Sporazuma o formiranju Energetske zajednice, Crna Gora se obavezala na ispunjenje niza obaveza koje proističu iz navedenih akata i na čijoj realizaciji Agencija radi u tijesnoj saradnji sa Ministarstvom ekonomije. Ispunjavanje obaveza se prevashodno ogleda u transponovanju i implementaciji zakona i podzakonskih akata čije donošenje proizilazi iz samih međunarodnih sporazuma. Izvjesno je da će se u 2020. godini u nacionalno zakonodavstvo transponovati Uredba (EU) broj 1227/2011 Evropskog parlamenta i Savjeta o cjelovitosti i transparentnosti veleprodajnog tržišta energije, kojom Agencija dobija nadležnosti za koje će biti neophodna ne samo saradnja sa Ministarstvom ekonomije u samom postupku transponovanja već i obezbjeđivanje adekvatnog IT sistema kako bi mogla realizovati zahtjeve praćenja zloupotrebe tržišta koje ova uredba uređuje. Stvaranje obaveze nabavke posebnog informacionog sistema, podrazumijeva i prethodno angažovanje konsultanata za izradu dokumentacije za uspostavljanje istog, s obzirom da ovakva aktivnost ne spada u stručna znanja regulatora.

U aktivnosti Agencije u narednom periodu spadaće transponovanje svih akata koje budu donijeti na nivou Ministarskog savjeta do kraja tekuće godine, najvišeg tijela Energetske zajednice, prethodno prihvaćeni od strane Regulatornog odbora i Stalne grupe na visokom nivou.

Pored navedenog, izvjesno je da će se saradnja sa Ministarstvom ekonomije nastaviti u pripremi finalnog nacrtu izmjena i dopuna Sporazuma o formiranju Energetske zajednice, koji je započeo još 2016. godine i u čiji rad su uključene sve potpisnice navedenog sporazuma, uključujući i Evropsku komisiju čiji pozitivan stav je neophodan za okončanje cijelog procesa. Takođe, Agencija će po potrebi nastaviti rad u radnoj grupi za izmjenu Zakona o energetici, čiji je nosilac posla Ministarstvo ekonomije, ukoliko to bude potrebno, odnosno ako se nacrt koji je pripreman tokom 2018 i 2019. godine ne bude finalizovan i procesuiran ka Skupštini Crne Gore u tekućoj godini. Agencija, kroz rad radnih grupa saraduje sa Kancelarijom za evropske integracije u pripremi pregovora o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji za oblast pravne tekovine Evropske unije koja se odnosi na pregovaračko poglavlje 8 – Konkurencija, pregovaračko poglavlje 15 – Energetika, pregovaračko poglavlje 21 – Trans-evropske mreže i pregovaračko poglavlje 28 – Zaštita potrošača i zdravlja.

U okviru poglavlja 15 – Energetika, predstoji nastavak aktivnosti koje tokom 2019. godine intenzivirane u Ministarstvu ekonomije, i to na otklanjanju prepreka koje su evidentirane i na koje je ukazala Evropska komisija. Vezano za nadležnosti i rad Agencije, Evropska komisija je posebno iskazala zabrinutost u pogledu neusklađenosti nacionalnog zakonodavstva sa Trećim energetske paketa, koja se odnosi na nezavisnost regulatora. Naime, Evropska komisija već određeni niz godina, tačnije od donošenja Zakona o zaradama zaposlenih u javnom sektoru ("Službeni list CG", br. 16/16, 83/16, 21/17, 42/17, 12/18, 39/18 i 42/18), ukazuje na kršenje evropskih propisa kojima je definisana nezavisnost regulatora u samostalnom raspolaganju sopstvenim budžetom, koje je odvojeno od državnog budžeta, te je ukazala na potrebu ukljanjanja ove prepreke. U prilog neophodnosti da se ova prepreka otkloni stoji činjenica da je iz predmetnog zakona izuzeta Centralna banka Crne Gore, regulator bankarskog sektora, sa jasnim obrazloženjem da se čuva nezavisnost ovog tijela.

Ministarstvo ekonomije, kao organ nadležan za sektor energetike i ujedno nosilac obaveze usklađivanja nacionalnog zakonodavstva sa evropskim i ispunjavanja svih zahtjeva za zatvaranje poglavlja 15, je takođe nadležno za dalje mjere otklanjanja ne samo ove prepreke već i ostalih na koje je ukazano od strane Evropske komisije.

Što se tiče regulacije komunalnih djelatnosti, i to javnog vodosnabdijevanja i upravljanja komunalnim otpadnim vodama, stavljenih Agenciji u nadležnost, nastaviće se saradnja sa Ministarstvom održivog razvoja i turizma na uspostavljanju što snažnijeg regulatornog temelja kako kroz implementaciju Zakona o komunalnim djelatnostima koji je trenutno u fazi izmjena i čije usvajanje se očekuje do kraja tekuće godine, tako i kroz rad na novom Zakonu o vodnim uslugama. Osim zajedničkog rada na zakonskom okviru, saradnja sa resornim ministarstvom će se nastaviti i kroz obezbjeđivanje sredstava za finansiranje Agencije za obavljanje poslova regulacije komunalnih

djelatnosti, do sticanja pravnih pretpostavki za samostalno finansiranje Agencije od regulisanih subjekata, u skladu sa Zakonom o komunalnim djelatnostima.

Saradnja Agencije sa drugim državnim organima sa kojima ima zajedničkih pitanja nastaviće se i u narednom periodu. Potreba za saradnjom će se prvenstveno odnositi na Upravu za inspeksijske poslove i Privrednu komoru Crne Gore, sa kojima su nedavno potpisani sporazumi o saradnji, ali i nastaviti razmjena informacija sa Upravom za statistiku. Saradnja će se intenzivirati i sa Agencijom za zaštitu konkurencije nakon transponovanja Uredbe 1227/2011 o cjelovitosti i transparentnosti veleprodajnog tržišta energije, da bi se spriječila zloupotreba tržišta električne energije.

Agencija je uspostavila i saradnju sa Zajednicom opština Crne Gore, sa ciljem razmatranja problema u obavljanju regulisanih komunalnih djelatnosti u lokalnim zajednicama u Crnoj Gori i sagledavanja mogućnosti za njihovo rješavanje i ova saradnja se očekuje i u narednom periodu. Prilikom eventualnih donošenja novih i izmjene postojećih akata koja definišu prava i obaveze potrošača u toku 2020. godine, Agencija će saradivati sa udruženjima za zaštitu potrošača, da bi se prava potrošača zaštitila što efikasnije. Takođe će se nastaviti saradnja sa naučno-obrazovnim institucijama u Crnoj Gori, radi specijalističkog osposobljavanja i usavršavanja kadrova iz svih oblasti koje su relevantne za rad regulatora.

5.2. Međunarodna saradnja

Kontinuirani rad i praćenje dešavanja kroz članstvo u međunarodnim organizacijama od izuzetnog je značaja za obavljanje regulacije, pa će se brojne aktivnosti i učestvovanje na sastancima radnih tijela svih organizacija čiji je Agencija član ili posmatrač, intenzivirati.

Agencija ima svojstvo člana ili posmatrača u najrelevantnijim međunarodnim organizacijama koje se bave regulacijom energetike i vodosnabdijevanja, i to: Mediteranskom udruženju regulatora za električnu energiju i gas (MEDREG), Savjetu Evropskih energetske regulatora (CEER), Agenciji za kooperaciju energetske regulatora (ACER), Asocijaciji akreditacionih tijela (AIB) i Mreži evropskih regulatora za vodu (WAREG).

Najveća pažnja Agencije u dijelu međunarodne saradnje je svakako usmjerena na vrlo aktivan rad u tijelima Energetske zajednice, organizacije čiji su članovi države koje se pripremaju za ulazak u Evropsku uniju. Aktivno učešće Agencije u radu ove institucije proizilazi iz obaveze definisane ranije pomenutim Sporazumom o formiranju Energetske zajednice, zaključenim 2005. godine i ratifikovanim godinu dana kasnije. Učešće Agencije se ogleda u intenzivnom uključivanju zaposlenih u rad svih radnih grupa koje su zadužene da pripremaju nacрте akata koji se, nakon usvajanja od strane Ministarskog savjeta, transponuju i implementiraju u nacionalno zakonodavstvo. Agencija je posvećena i radu Regulatornog odbora, tijela u kojem su zastupljeni predstavnici najvišeg regulatornog ranga i koji, između ostalog, usvaja akata kako bi se obezbijedilo da se finalni nacрти istih, kojima obaveznost primjene u svim članicama Energetske zajednice obezbjeđuje usvajanje od strane Ministarskog savjeta.

Samim potpisivanjem Sporazuma o formiranju Energetske zajednice, u obavezu Agencije spada i praćenje realizacije projekata od zajedničkog interesa za Evropsku uniju i Energetsku zajednicu, kao i posvećenost da se ispune uslovi potrebni da se projekti i realizuju u definisanom roku.

Članstvo u Energetskoj zajednici daje priliku članicama da se pripreme za pristupanje u Evropsku uniju i aktivnost u radu ove zajednice je od izuzetnog značaja za svaku članicu pojedinačno. Zemlje članice Evropske unije učestvuju u radu organizacija, čiji je Agencija već član ili posmatrač, a jedna od njih je ACER. Status posmatrača u ACER-u Agencija je stekla još 2016. godine i još uvijek je jedina zemlja iz regiona koja nije članica Evropske unije a kojoj je dozvoljeno da prati rad radnih grupa ove institucije.

Ovakva posvećenost praćenju rada međunarodnih organizacija je izuzetno značajna ne samo za Agenciju već i za sve nacionalne institucije Crne Gore koje su uključene u sektor energetike i vodosnabdijevanja i upravljanja komunalnim otpadnim vodama, jer kroz praćenje rada i ovih međunarodnih organizacija Crna Gora, između ostalog, prikuplja iskustva i znanja potrebna za proces pristupanja Evropskoj uniji.

Agencija će u 2020. godini naročito posvetiti pažnju da se aktivno uključi u rad AIB, kako bi u narednom periodu bila spremna za obavljanje zakonskih nadležnosti koje se odnose na izdavanje garancija porijekla o proizvedenoj električnoj energiji iz obnovljivih izvora koje će biti prihvaćene u evropskim zemljama. Da bi se omogućilo zakonom propisana obaveza izdavanja garancija porijekla, neophodno je da Agencija obezbijedi adekvatnu softversku aplikaciju kojom će biti moguće povezivanje sa AIB a samim tim i članicama, kao i obuku kadra za korišćenje istog. Svjesna zakonske obaveze ali i finansijskih potreba za realizaciju iste, Agencija je u protekle četiri godine prikupljala izvjesna sredstva za ovu namjenu, ali što ranije uključivanje u rad AIB je u ovom trenutku neophodno zbog interesovanja proizvođača električne energije iz obnovljivih izvora koji bi imali korist da garancije porijekla izdate od strane Agencije, izvoze na evropsko tržište. Pored rada u međunarodnim organizacijama, pojačaće se bilateralna saradnja sa regulatorima iz Evropske unije i okruženja ali i nastaviti učešće u započetim multilateralnim projektima, poput "CEI Centralno – evropska inicijativa – Jačanje energetske regulatornih tijela na Zapadnom Balkanu", započetog 2017. godine koji okuplja predstavnike regulatora, operatora prenosnog sistema i berzi Albanije, Italije, Crne Gore i Srbije, sa ciljem razmjene znanja u vezi sa spajanjem tržišta električne energije ove četiri zemlje. Kontinuirana razmjena informacija, iskustava i podsticanje zajedničkih projekata i aktivnosti, je bitna karika ne samo u razvoju kapaciteta regulatora već u podizanju kvaliteta međunarodne povezanosti tržišta električnom energijom i gasom, čime se doprinosi povećanju kvaliteta snabdijevanja ali i jačanja cjelokupnog regulisanog sektora. Agencija će i u daljem periodu biti posvećena produbljivanju saradnje sa regulatorima i kroz stvaranje i jačanje novih tijela, poput Balkanskog savjetodavnog foruma koji je formiran 2018. godine od strane grčkog, bugarskog, makedonskog, srbijanskog i crnogorskog regulatora, naknadno proširen za članstvo regulatora iz Albanije, a po aplikacijama do kraja 2019. godine očekuje se pridruživanje kosovskog i bosanskih regulatornih tijela. Kada je riječ o posvećenosti Agencije konstantnoj edukaciji, bitno je navesti da se zaposleni školuju u Firentinskoj školi regulacije (Florence School of Regulation – FSR), jedinoj školi za regulaciju u Evropi na kojoj su angažovani renomirani profesori i stručnjaci iz oblasti energetike. Naime, ova škola svake godine održava tzv. godišnju školu regulacije energetike koja traje devet mjeseci, od oktobra do juna naredne godine i na kojoj se vrlo intenzivno vrši obuka svih oblasti regulacije energetske sektora. FSR je do sada uspješno završilo osam zaposlenih, a u tekućoj godini školovanje su započela još dva zaposlena. Agencija će i u 2020. godini nastaviti rad u radionicama koje organizuju organizacije Sjedinjenih američkih država, i to Agencija za internacionalni razvoj (US Agency for International Development - USAID) i Nacionalna asocijacija regulatornih tijela (National Association of Regulatory Utility Commissioners - NARUC), koje okupljaju regulatore iz Energetske zajednice s ciljem razmjene iskustava i znanja u oblasti energetike. Kako je odnedavno regulator javnog vodosnabdijevanja i upravljanja komunalnim otpadnim vodama, radi sticanja neophodnog regulatornog znanja i sagledavanja funkcionisanja ostalih regulatora iz ove oblasti, Agencija vrlo aktivno učestvuje u tijelima WAREG, što je i jedan od prioriteta u 2020. godini. Pored učešća u radu WAREG, nužno je da Agencija u narednom periodu obezbijedi dodatnu ekspertsku pomoć bilo u vidu angažovanja pojedinaca ili kroz eventualne studijske posjete regulatorima sa iskustvom, kako bi se obezbijedilo adekvatno znanje za stvaranje regulatornog okvira za regulaciju regulisanih komunalnih djelatnosti.

6. REALIZACIJA PLANA RADA

U cilju ostvarivanja postavljenih obaveza i efikasnog i kvalitetnog obavljanja poslova utvrđenih ovim planom, Izvršni direktor Agencije će pripremiti operativne planove rada za svaki kvartal 2020. godine, kojima će odrediti konkretna zaduženja zaposlenih i rokove za izvršenje obaveza utvrđenih ovim planom.

Broj: 19/3517-3

Podgorica, 30. septembar 2019. godine

Predsjednik Odbora

Branislav Prelević, s.r.

1788.

Na osnovu člana 82 tačka 3 Ustava Crne Gore i člana 36 stav 2 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti („Službeni list CG“, br. 20/14, 56/14, 70/17, 04/18 i 55/18), Skupština Crne Gore 26. saziva, na Devetoj sjednici Drugog redovnog (jesenjeg) zasjedanja u 2019. godini, dana 27. decembra 2019. godine, donijela je

O D L U K U

Usvaja se Finansijski plan sa Planom rada Regulatorne agencije za energetiku za 2020. godinu.

Broj: 00-72/19-52/3

EPA 796 XXVI

Podgorica, 27. decembar 2019. godine

Skupština Crne Gore 26. saziva

Predsjednik,

Ivan Brajović, s.r.